

SONKAJÄRVEN KUNTA

Sukevan vankilan alueen osayleiskaava

Luonto- ja maisemaselvitys



12.3.2020

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Selvitysalueen sijainti	1
3	Aineisto ja menetelmät	2
3.1	Lähtöaineisto	2
3.2	Maastotyö	2
3.2.1	Kasvillisuus ja luontotyytit	2
3.2.2	Liito-oravakartoitus	3
3.2.3	Linnusto ja muu eläimistö	3
3.3	Arvokkaat luontokohteet ja niiden arvottaminen	4
3.3.1	Kohteiden luokittelu	4
3.3.2	Lajien ja luontotyyppien uhanalaisuusluokitus	5
3.3.3	Luontodirektiivi	5
3.3.4	Luonnonsuojelulain luontotyytit	5
3.3.5	Vesilain luontotyytit	5
3.3.6	Metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt	5
3.3.7	Maisemansuojelun kannalta arvokkaiden alueiden valintaperusteet	5
4	Selvitysalueen luonnonolojen ja luontoarvojen kuvaus	6
4.1	Kallio- ja maaperä sekä pinnanmuodot	6
4.2	Pohjavedet ja pintavedet	6
4.3	Suojelualueet	7
4.4	Maisema	7
4.5	Luontotyytit ja kasvillisuus	9
4.6	Linnusto	11
4.7	Muu eläimistö	12
4.8	Luonto- ja lintudirektiivilajit sekä uhanalaiset ja harvinaiset lajit	12
4.8.1	Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajit	13
4.8.2	Lintudirektiivilajit	14
4.8.3	Uhanalaiset lajit, silmälläpidettävät ja alueellisesti uhanalaiset lajit	14
4.9	Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyytit	15
4.10	Luonnonsuojelullisesti arvokkaat alueet ja kohteet	16
4.10.1	Liito-oravan elinalueet	16
4.10.2	Linnustokohteet	23
4.10.3	Metsälakikohteet ja vesilakikohteet	25

12.3.2020

4.10.4	Muut luonnonarvokohteet.....	27
4.11	Maisemansuojelullisesti arvokkaat alueet	29
4.11.1	Kulttuurimaisema	29
4.11.2	Jokimaisemat.....	30
4.11.3	Maisemapuut ja puuryhmät.....	31
5	Suosituksset	1
6	Lähteet.....	2

Liitteet

Liite 1: Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat alueet

Liite 2: Linnustoseselvitys

12.3.2020

Sukevan vankilan alueen osayleiskaava

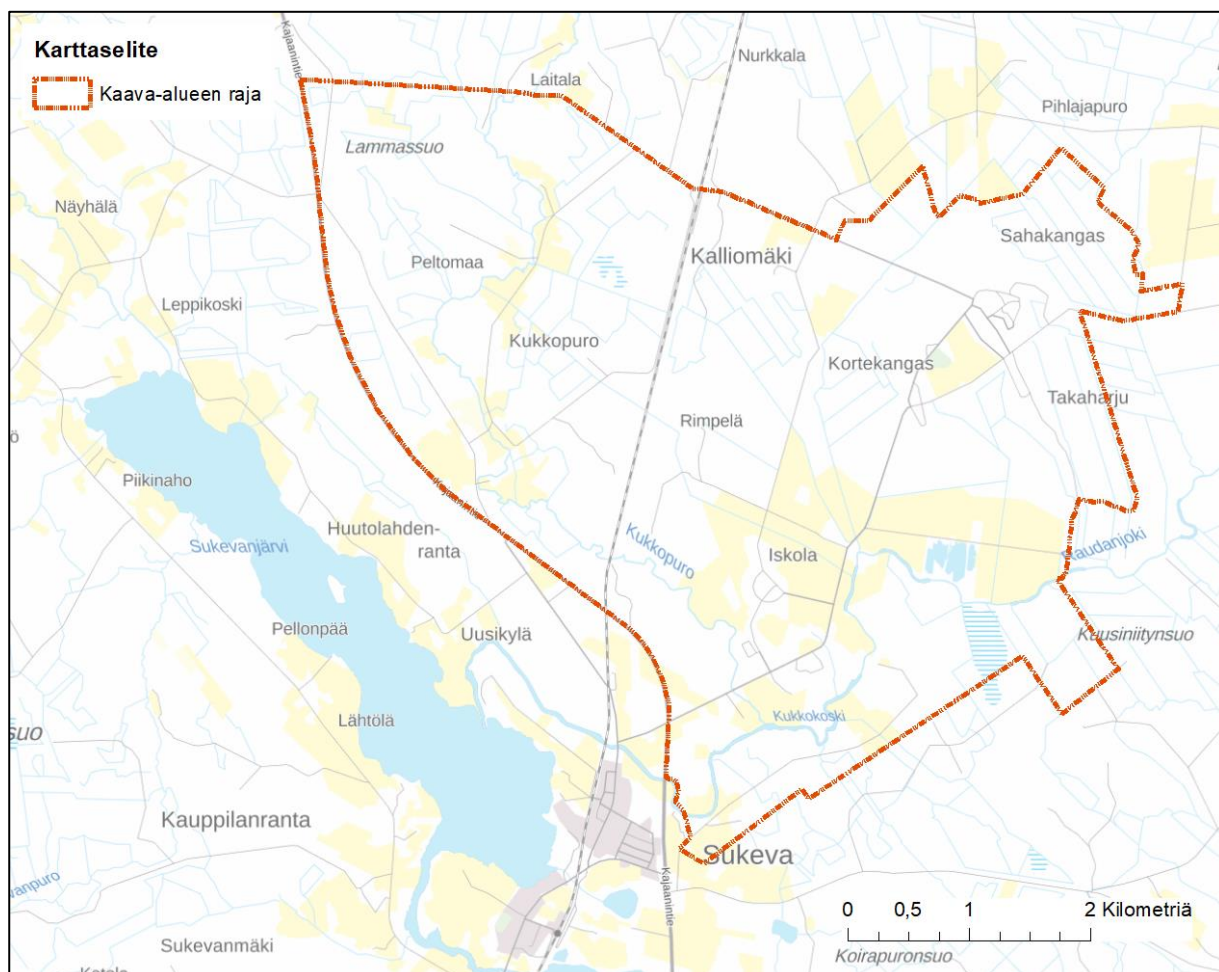
1 Johdanto

Työn tavoitteena on laatia Sukevan vankilan osayleiskaava-alueen kaavoitusta ja muuta alueen suunnittelua palveleva luonto- ja maisemaselvitys. Työ on laadittu maankäyttö- ja rakennuslain (1999/132) yleiskaavalle asettamien sisältövaatimusten mukaisella tarkkuudella (MRL 39 §). Tavoitteena on, että maankäytön suunnittelussa voidaan huomioida luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden kohteiden säilyminen sekä kasvillisuudeltaan ja eläimistöltään arvokkaat alueet.

Selvityksen teki FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:n Kuopion toimistosta biologi FM Minna Eskelinen (kasvillisuus, liito-oravat, raportointi). Linnustوسelvityksestä vastasi Ari Parviainen.

2 Selvitysalueen sijainti

Selvitysalue sijaitsee Sonkajärven kunnan Sukevan kylässä, käsittäen Sukevan vankilan alueen sekä Kalliosuo-Kalliomäki-Kukkopuro alueet (kuva 1). Tarkempi selvitystyö keskitettiin Kalliosuolle, Iskolan ympäristöön ja Raudanjoen varteen, jonne maankäytön muutokset pääosin kohdistuvat. Alueeseen sisältyy rakennettuja taajama-alueita, kyläasutusta sekä laajoja pelto- ja metsäalueita. Selvitysalueen pinta-ala on noin 26,3 km².



Kuva 1. Sukevan vankilan osayleiskaava-alueen sijainti.

12.3.2020

3 Aineisto ja menetelmät

3.1 Lähtöaineisto

Taustatietoina luontoselvityksessä on hyödynnetty seuraavia aineistoja ja tietolähteitä maastoselvitysten pohjatiedoiksi sekä selvitysten täydentämiseksi. Käytetty lähdeaineisto ilmenee kokonaisuudessaan lähde-luettelosta.

- alueelta aiemmin tehdyt selvitykset
- Hertta rekisteritiedot
- Maanmittauslaitoksen kartta- ja ilmakuva-aineistot
- GTK, kallio- ja maaperäkartta (<http://www.gtk.fi/tietopalvelut/karttapalvelut/>).
- Luonnonvarakeskus, Monilähteen Valtakunnan Metsien Inventoinnin karttamuotoiset aineis-tot (<http://kartta.luke.fi/opendata/valinta.html>)
- Suomen Metsäkeskus, Erityisen tärkeät elinympäristökuviot (<https://www.metsaan.fi/paikka-tietoaaineistot> 29.1.2020).
- Suomen ympäristökeskus, ympäristöhallinnon avoin tieto Latauspalvelu LAPIO 15.1.2020).

Lähtötiedoiksi hankittiin seuraavia tietokantatietoja:

- Uhanalaiset lajit. Suomen ympäristökeskus (13.5.2019).
- Petolintujen rekisteritiedot. Helsingin yliopisto, Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus, (24.6.2019)
- Tiira-aineisto. Pohjois-Savon Lintutieteellinen yhdistys Kuikka (24.6.2019)

Aluetta koskevia tietoja tarkistettiin myös seuraavista julkisista tietokannoista:

- Suurpetohavainnot (Luonnonvarakeskus, www.riistahavainnot.fi)
- Metsäntutkimuslaitoksen metsätiedot (Luonnonvarakeskus)
- Suomen lajitietokeskuksen tietokannat (Lajitietokeskus, www.laji.fi)

3.2 Maastotyö

3.2.1 Kasvillisuus ja luontotyytit

Kasvillisuusinventoinnissa tarkasteltiin luonnonsuojelulain suojeltavia luontotyypppejä, metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä, luontotyyppien uhanalaisuusluokituksen mukaisia arvokkaita luontotyypppejä sekä mahdollisia huomionarvoisen lajiston kasvupaikkoja.

Kasvillisuus- ja luontotyyppien kartoituksen tavoitteena oli saada tietoa selvitysalueen kaikista osista ja kat-tava yleiskäsitys alueesta. Maastotyöt suunniteltiin lähtötietojen analysoinnin sekä kartta- ja ilmakuvatarkas-telun perusteella. Maastoinventointeja suoritettiin selvitysalueen kaikilla osilla 7.-10.6.2019 välisenä aikana. Tarkemmin inventoitiin alueet, joilla ennakoitiin olevan luontoarvoja ja jonne maankäytön muutokset koh-distuvat. Inventoimatta jätettiin rakennetut alueet, pellot sekä yksittäiset pihapiirit. Vesistöjen kasvillisuu-desta ja luontotyypeistä inventoitiin rannalta kulkien havaittavissa olevat ominaispiirteet.

Arvokkaat kasvillisuus- ja luontotyyppikohteet inventoitiin kappaleessa 3.3. (Kohteiden ja lajiston arvottami-nen) esitetyillä perusteilla. Luonnonsuojellisesti arvokkaiden alueiden säilyttämisestä ja rajaamisesta on annettu tässä raportissa suositukset.

12.3.2020

3.2.2 Liito-oravakartoitus

Liito-orava on EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) laji ja se on luokiteltu valtakunnallisesti vaarantuneeksi (VU) lajiksi (Hyvärinen ym. 2019). Liito-oravan esiintymistä selvitettiin maastoinventoinnin yhteydessä 7.-10.6.2019, jolloin laji oli vielä hyvin havaittavissa.

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan määrittelemiseksi maastossa käytetään löytyneitä papanoita, kolopuita tai muita pesä- ja piilopaikkoja (kuten oravan risupesä) sekä metsän ikää ja puulajisuhteita. Työn suorittamisessa on huomioitu ohjeistukset (mm. Nieminen ja Ahola 2017, Sierla ym. 2004, Söderman 2003). Luonnonsuojelulain 49 §:n tarkoittama **lisääntymis- ja levähdyspaikka** käsittää pesäpuut (kolopuut, risupesät tai pönttö) ja niiden lähellä kasvavat suoja- ja ravintoa tarjoavat puut. Tässä selvityksessä papanalöytöjen ja metsän rakenteen perusteella on rajattu liito-oravaesiintymän **ydinalue**, joka on lajin elinpiirin keskeinen osa. Ydinalueelta on löydetty useita liito-oravan ruokailu- ja oleskelupaikkana käyttämiä puita sekä useimmiten myös pesäpuu. Samalla ydinalueella voi olla useita pesäpuita. **Elinpiiri** on alue, jota aikuinen liito-orava käyttää elämänsä aikana. Siihen voi kuulua useita liito-oravan suosimia ydinalueita, ruokailupaikkoja ja liikkumiseen sopivia ympäristöjä. Elinpiiriä ei voida rajata papanapuiden perusteella. **Elinalue** on metsikkö, josta jätöksiä on löytynyt vain muutaman puun luota, eikä ydinaluetta voida rajata.

Metsäkuvioilta, joilta löydetään liito-oravan papanoita, kirjataan seuraavat tiedot:

- Pesäpuiden (kolopuut, risupesäpuut, pönttö) sijainnit sekä muiden liito-oravan käyttämien puiden (joiden tyviltä havaittiin ulostepapanoita) sijainnit GPS-laitteella paikannettuna
- Papanamäärä, puulaji, puun rinnankorkeuslämpimittä
- Metsän rakenne ja ominaispiirteet liito-oravan kannalta
- Esiintymän raja- ja varovaisuusperiaatetta noudattaen (Sierla ym. 2004). Esiintymä rajataan siinä laajuudessa mitä liito-orava vähintään tarvitsee säilyäkseen metsäkuviolla pitkällä aikavälillä
- Puustoiset kulkuyhteydet esiintymältä muihin suuntiin.

Liito-oravan esiintyminen vaihtelee vuosien ja vuodenaikojen välillä. Liito-orava käyttää elinpiirinsä eri osia eri tavalla eri vuodenaikoina ja sillä on myös käytössään vaihtopesiä, jolloin kevään ja kesän poikueet voivat olla eri pesissä. Jotkin lajille ihanteelliset metsäkuviot voivat olla autioina joinain vuosina, jos esimerkiksi kuviolla elänyt yksilö on menehtynyt. Kuviolle voi kuitenkin levitä uusi liito-oravayksilö ja lajille onkin oltava sekä asuttuja että asumattomia metsäkuvioita tarjolla.

3.2.3 Linnusto ja muu eläimistö

Linnustaselvitysten maastotyön ja raportoinnin toteutti Ari Parviainen. Työ perustuu pääasiassa kolmen aamun ja yhden yön maastohavainnointiin 28.5.-30.5.2019 välisenä aikana. Havainto-olosuhteet olivat pääsääntöisesti erittäin hyvät. Varhaisina aamutunteina sää oli varsin tyyni ja viileä, mutta lämpeni nopeasti. Linnut olivat hyvin äänessä.

Selvitykset keskitettiin kaavoituksen kannalta olennaisimmille alueille selvitysalueen eteläosaan, Kortekankaalle, vankilan ympäristöön sekä yksittäisille kartta- ja ilmakuvatulkinnan perusteella valituille kohteille. Yöllä kierrettiin alueella yölaulajia etsien lähinnä rehevillä pelto- ja niittyalueilla sekä Saukkosuon vesialtailla. Havaitut reviirit ja lajit merkittiin maastokartoille. Lintujen muutonaikaista kerääntymistä alueelle, lähinnä Iskolan ja Saukkosuon pelloille ja vesialtaille, tarkasteltiin valtakunnallisesta lintuhavaintokannasta löytyvien havaintojen perusteella (www.tiira.fi).

Erityistä huomiota kiinnitettiin suojelullisesti arvokkaisiin lajeihin, joita ovat mm. EU:n lintudirektiivin liitteen I lajit (79/409/ETY), erityisesti suojeltavat, uhanalaiset, silmälläpidettävät sekä alueellisesti uhanalaiset lajit

12.3.2020

(Hyvärinen ym. 2019) ja Suomen kansainvälinen erityisvastuulajisto. Lisäksi huomioitiin alueellisesti harvinaiset lajit sekä kaikki petolintulajit. Petolintujen pesätiedot tarkistettiin rekisteritiedoista (Helsingin yliopisto, Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus 24.6.2019).

Muut eläimistötiedot perustuvat pääosin maastohavaintoihin. Suurpetojen esiintymisestä suunnittelualueella on saatu tietoja mm. Luonnonvarakeskuksen avoimesta tietopalvelusta (www.riistahavainnot.fi).

3.3 Arvokkaat luontokohteet ja niiden arvottaminen

Arvokkaiksi luontokohteiksi luetaan kohteet, joiden olemassaolo merkittävästi lisää tarkasteltavan alueen luontoarvoja. Luontokohteita suojellaan tai huomioidaan maankäytössä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja lajien elinympäristöjen säilyttämiseksi.

3.3.1 Kohteiden luokittelu

Luontokohteiden arvotuskriteereinä käytettiin kohteen edustavuutta, luonnontilaisuutta, harvinaisuutta ja uhanalaisuutta, luonnon monimuotoisuutta lajitasolla sekä kohteen toiminnallista merkitystä lajistolle. Luontokohteiden arvoluokitus pohjautuu seuraavaan jaotukseen (mm. Söderman 2003):

a) Kansainvälisesti arvokkaat kohteet

Natura 2000 -verkoston alueet, Ramsar-alueet sekä kansainvälisesti merkittävät kosteikot ja lintualueet (IBA-alueet)

b) Kansallisesti arvokkaat kohteet

Kansallispuistot, luonnonpuistot, suojeluohjelmien kohteet, erämaa-alueet, koskiensuojelulain mukaiset vesistöt, valtakunnallisten suojeluohjelmien kriteerit täyttävät kohteet, kansallisesti tärkeät lintuvesialueet (FINIBA-alueet) sekä kohteet, joilla on luonnonsuojelulain luontotyyppinä (LSL 29 §). Äärimmäisen ja erittäin uhanalaisten lajien esiintymispaikat, erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikat tai kohteella on useita vaarantuneita lajeja. Valtakunnallisesti arvokkaat perinnemaisemat ja kulttuurimaisemat.

c) Maakunnallisesti ja alueellisesti arvokkaat kohteet

Valtakunnallisissa suojeluohjelmissa maakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet, seutu- ja maakuntakaavojen suojelualuevaraukset, useiden silmälläpidettävien lajien esiintymispaikat, alueellisesti uhanalaisten lajien esiintymispaikat ja maakunnallisesti /seudullisesti merkittävät muut luontokohteet, kuten edustavat uhanalaiset luontotyyppit. Lisäksi kohde luokitellaan alueellisesti arvokkaaksi, jos sillä on vaarantuneen lajin esiintymispaikka.

d) Paikallisesti arvokkaat kohteet

Kohteet, joilla on metsälain erityisen tärkeä elinympäristö (Metsäl 10 §), yleis- ja asemakaavojen suojelualuevaraus, harvinaisen lajin esiintymispaikka (esim. yksi silmälläpidettävä laji) sekä muu paikallisesti harvainen ja edustava luontokohde (esim. pienialainen uhanalainen tai silmälläpidettävä luontotyyppi).

e) Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet

Kohteet, jotka eivät ole edellä mainituissa luokissa, mutta ovat luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta tärkeitä (esim. suuret yhtenäiset tavanomaisen luonnon alueet ja ekologiset käytävät). Lisäksi tähän luokkaan kuuluvat luonnonmuistomerkit sekä lähinnä maisemallista arvoa omaavat perinnebiotooppikohteet, joiden luonnonarvo on heikentynyt laidunkäytön loputtua.

12.3.2020

3.3.2 Lajien ja luontotyyppien uhanalaisuusluokitus

Selvityksen lajien uhanalaisuusluokitus pohjautuu Suomen lajien viidenteen uhanalaisuusarviointiin (Hyvärinen ym. 2019). Uhanalaisia ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) lajit. Silmälläpidettävät (NT) lajit eivät ole uhanalaisia lajeja. Uhanalaisten lajien esiintymätiedot perustuvat Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) uhanalaisten lajien rekisteritietoihin (13.5.2019) ja maastohavaintoihin.

Selvitysalue luetaan luontotyyppien uhanalaisuuden aluejaossa Etelä-Suomeen (Raunio ym. 2008). Luontotyyppinä on tarkasteltu niiden uhanalaisluokituksen perusteella, jolloin mm. lehdot on arvotettu tärkeiksi kivennäismaan kohteiksi. Uhanalaisia luontotyyppinä ei ole turvattu lakisääteisesti, mutta ne ovat yleensä hyvä indikaattori arvokkaista luontokohteista. Luontotyyppit on luokiteltu samalla periaatteella kuin lajit. Uhanalaisia ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) luontotyyppit. Luontotyyppi on silmälläpidettävä (NT), jos sen esiintymät ovat taantuneet tai se on harvinainen.

3.3.3 Luontodirektiivi

Luontodirektiivin liitteessä IV(a) on lueteltu eläinlajeja ja liitteessä IV(b) kasvilajeja, jotka ovat tiukasti suojeltuja myös luonnonsuojelualueiden ulkopuolella. Näitä ovat esimerkiksi liito-orava, viitasammakko ja hajuheinä. Liitteen lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty ilman erillistä suojelupäätöstä (LsL 49 §). Käytännössä EU:n maat ovat veloitettuja rauhoittamaan omalla alueellaan elävät IV-liitteen lajit kansallisessa luonnonsuojelulainsäädännössään.

3.3.4 Luonnonsuojelulain luontotyyppit

Luonnonsuojelulaissa (LsL 29 §, LsA 10 §) määritellään yhdeksän suojeltua luontotyyppiä. Näihin luontotyyppihin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että niiden ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Alueellinen ELY-keskus tekee luontotyyppien rajauspäätökset, minkä jälkeen edellä mainittu muuttamiskielto tulee voimaan.

3.3.5 Vesilain luontotyyppit

Vesilain suojeltuja luontotyyppinä ovat luonnontilaiset enintään kymmenen hehtaarin suuruiset fladat, kluuvijärvet ja lähteet sekä muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitsevat norot tai enintään hehtaarin suuruiset lammet (VesiL 2 luku 11 §). Niiden luonnontilan vaarantaminen on kielletty.

3.3.6 Metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt

Metsälain 10 §:n erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat mm. rehevät lehtolaikut, rehevät korvet, pienvesistöjen (lähteet, purot, norot, pienet lammet) välittömät lähiympäristöt, kivikot ja louhikot. Metsälaki ja siinä annetut säädökset koskevat ainoastaan metsätalouteen liittyviä toimia. Niillä ei ole sitovia vaikutuksia muuhun maankäyttöön. Ne ovat kuitenkin tärkeitä luonnon monimuotoisuuden kannalta ja siksi suositeltavia huomioida kaavoituksessa (Meriluoto & Soininen 2002). Erityisen tärkeät elinympäristökuviot ja kohdetiedot on saatu metsäkeskuksen avoimesta paikkatiedosta.

3.3.7 Maisemansuojelun kannalta arvokkaiden alueiden valintaperusteet

Luonnonmaisemaltaan merkittäväksi luokitetaan mm. näkymältään edustavat maisemat, näkymäalueiden rajapinnat sekä paikat, joilla on maisemallisia erityispiirteitä. Arvokkaiksi alueiksi mielletään myös edustavimmat pienvesien pienmaisemat. Arvoluokitus on luontokohteiden mukainen.

12.3.2020

Kulttuurimaisemaltaan arvokkaita kohteita ovat valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaiksi todetut kulttuurimaisema-alueet ja perinnemaisemat sekä selvästi maisemasta erottuvat kulttuurimaisemat.

4 Selvitysalueen luonnonolojen ja luontoarvojen kuvaus

4.1 Kallio- ja maaperä sekä pinnanmuodot

Sonkajärvi sijaitsee erittäin vanhalla kallioperäalustalla, jonka ikä on noin 2800 miljoonaa vuotta. Selvitysalueen kallioperässä vallitsee tonaliittinen gneissi (pohjagneissi). Kukkokosken ja Kaupinkosken välillä on pienialainen luode-kaakkosuuntainen, emäksisistä kivilajeista koostuva amfiboliittiesiintymä. Selvitysalueen rehevimät metsät sijoittuvat tälle alueelle.

Selvitysalueen maaperässä vaihtelevat hienoaainesmoreenit (Kortekangas, Takaharju, Etuharju), turvemaat ja kalliomaat. Pesäkangas-Repola välillä on soraesiintymä. Päivärinteen alueella esiintyy hienoa hietaa. Iskola-Hetepuronpelto-Saukkosuo peltoalueet sijaitsevat savimailla.

Pinnanmuodoiltaan selvitysalue on tasaista. Tyypillisiä ovat tasaiset pellot sekä soiden turvemaat ja niiden välissä kohoavat luode-kaakkosuuntautuneet kivennäismaajuotit ja kumpareet (keskusvankilan alue, Etuharju, Takaharju, Kortekangas). Pinnanmuodoiltaan vaihtelevampia, loivasti kumpuilevia, alueita on Kukkopuron ympäristössä sekä Päivärinne-Kukkoniemi alueella selvitysalueen eteläosassa.

4.2 Pohjavedet ja pintavedet

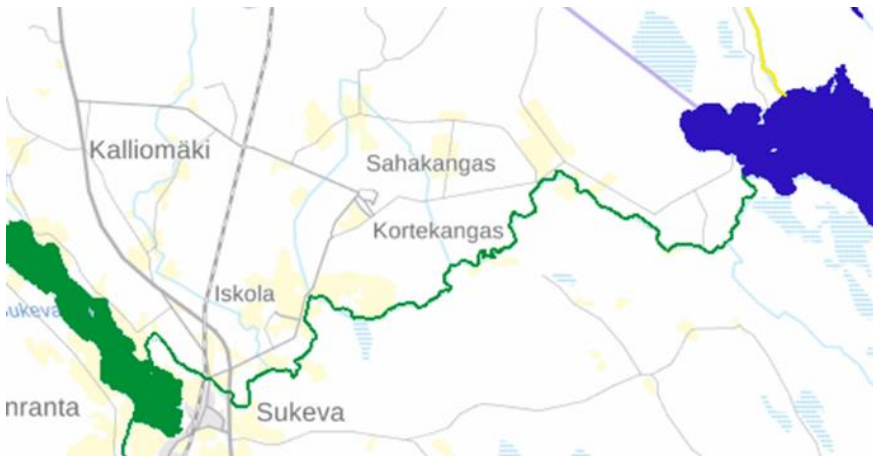
Vesistöjä, vesistöalueita ja pohjavesialueita koskevia tietoja on saatu mm. ympäristöhallinnon lähteistä¹. Selvitysalueelle ei sijoitu luokiteltuja pohjavesialueita. Lähteitä ja lähdeympäristöjä on lähinnä selvitysalueen keski- ja pohjoisosissa. Pääosin lähdeympäristöt ovat ojitusten muuttamia.

Selvitysalueen vesistöt kuuluvat Vuoksen vesistöalueeseen (vesistöaluetunnus 04), Iisalmen reitin (04.5), Sonkajärven reitin (04.85), Raudanjoen valuma-alueeseen (04.585). Sonkajärven kunnan vesistöt ovat latva-vesistöjä, mistä johtuu jokien ja purojen runsaus sekä järvien vähäisyys. Vesistöjen päävaluma-alueet ovat valtaosin suoseutuja, joten vedet ovat tummia ja humuspitoisia.

Merkittävimmät joki- ja purouomat ovat selvitysalueen eteläosan Raudanjoki sekä siihen laskeva Kukkopuro. Raudanjoki (pituus 21,5 km; valuma-alue 410 km²; keskiuuret turvemaan joet) virtaa Raudanvedestä Sukevanjärveen ja edelleen Matkusjokeen. Selvitysalueen pintavesien ekologinen tila on hyvä (Vesikartta 2019, SYKE) (kuva 2).

¹ www.ymparisto.fi; Suomen ympäristökeskus latauspalvelu LAPIO; www.jarviwiki.fi; www.iisalmenreitti.fi

12.3.2020



Kuva 2. Pintavesien ekologinen tila selvitysalueella ja lähialueella (Vesikartta 2019, SYKE). Sukevanjärveen laskevan Raudanjoen tila on hyvä (vihreä rasteri). Erinomaista tilaa kuvaa sininen rasteri (mm. Raudanvesi).

4.3 Suojelualueet

Selvitysalueella ei ole Natura 2000 –ohjelman kohteita, luonnonsuojelualueita eikä valtakunnallisiin luonnonsuojeluohjelmiin (soiden, lintuvesien, harjujen, lehtojen, rantojen ja vanhojen metsien suojeluohjelmat) kuuluvia kohteita.

4.4 Maisema

Selvitysalue kuuluu Suomen maisemamaakuntajaossa itäisen Järvi-Suomen Pohjois-Savon järviseuutuun. Maisemallisesti selvitysalue voidaan jakaa viiteen toisistaan eroavaan osa-alueeseen: Iskolan alue, Vankilan ympäristö, Kalliomäki, Kukkopuro ja jokivarret.

Iskolan aluetta luonnehtivat Iskolan vankilaympäristö, Iskolan suurnavetta ympäristöineen sekä tasaisen maan laajat viljellyt peltoaukeat (mm. Saukkosuo, Iskonsuo ja Hetepuronpelto), joita halkoo Vankilantie. Peltomaiseman kiinnekohtia ovat muutamat suuret ladot (kansikuva). Tieltä avautuu näkymiä Raudanjoelle, Runolammille sekä koivukujan päässä sijaitsevaan vankilaympäristöön, jossa hallitsevana erottuu Iskolan linna-mainen päärakennus. Vankilantien eteläpuolella peltomaisema on kumpareista. Tien varrella on Ortodoksinen rukoushuone. Ympäröivät metsämaat ovat mäntyvaltaisia.



Kuva 3. Vankilantie halkoo Iskolan-Saukkosuo tasaista peltomaisemaa. Tieltä avautuu näkymiä Iskolan vankilaympäristöön ja Raudanjoelle.

Sukevan keskusvankilan ympäristölle tunnusomaisia ovat vankila-alue siihen liittyvine rakenteineen sekä ympäristöstään korkeammille selänteille sijoittuvat vanhat asuinalueet (Etuharju, Takaharju ja Kortekangas), jotka erottuvat maisemasta omaleimaisen rakennuskannan ja järeäpuustoisten pihametsien muodostamina

12.3.2020

yhtenäisinä kokonaisuuksina. Asuinalueiden väliin jää tasaisia peltomaita sekä metsittyneitä tai hylättyjä pelloja. Viljelykäyttöön aikoinaan raivatut suopellot kasvavat nykyisin kitukasvuista mäntyä ja koivua. Sahakan-kaan ja Pikku Kalliosuon alueen metsät ovat valtaosin tasaikäisiä mäntykankaita ja ojitettuja rämeitä. Tuoreita hakkuita on etenkin Urheilukentäntien länsipuolella.



Kuva 4. Kortekankaan asuinalue (vas) sekä Urheilukentäntien varren asutusta (oik).

Kalliomäki selvitysalueen pohjoisosassa on karua, pinnanmuodoiltaan tasaista aluetta, jossa vuorottelevat tasaikäiset ja -rakenteiset mäntymetsät, taimikot, hakkuuaukot ja ojitetut rämeet. Aluetta halkoo itä-länsi-suuntainen Kalliomäentie sekä pohjois-eteläsuunnassa rautatie, joiden varteen kyläasutus on keskittynyt. Luonnonmaisemaltaan edustavimman alueen muodostaa Ollinsuo sekä Kukkopuro rantametsineen.

Kukkopuron alueen kylämaisemassa vuorottelevat tila- ja talouskeskukset, autioituneet talot ja pihapiirit, viljellyt pellot, mäntykankaat, taimikot ja hakatut alueet sekä ojitetut rämeet. Lehtipuuvaltaisia metsiä on asutuksen läheisyydessä. Mutkittileva, paikoin jyrkkäreunainen Kukkopuro erottuu maisemasta, sillä rantapuusto on ympäristöään järeämpää, kuusi- tai lehtipuuvaltaista rantametsää.



Kuva 5. Selvitysalue ja Kalliomäen kylää halkoo pohjois-eteläsuunnassa rautatie. Kukkopuroa reunustaa järeäpuustoinen rantametsäkaistale (oik).

Suuri osa selvitysalueesta kuuluu Sukevan vankilan valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY-alue). Kulttuurimaisemallista arvoa on selvitysalueen viljelymaisemilla ja laidunmailla, joita on selvitysalueen eteläosassa, vankilan luoteispuolella sekä Kukkopuron alueella. Raudanjoen ja Kukkopuron jokimaisemat lähimetsineen muodostavat luonnonmaisemaltaan edustavimpia kohteita. Raudanjoki on hidasvirtauksinen, matalarantainen joki selvitysalueen eteläosassa. Siihen kuuluvia koskijaksoja ovat Saukokoski, Kaupinkoski ja Kukkokoski. Kukkopuro virtaa pohjois-eteläsuunnassa ja laskee Raudanjokeen. Uoma on mutkittileva, paikoin jyrkkäreunainen, pääosin perattu.

12.3.2020

4.5 Luontotyytit ja kasvillisuus

Sonkajärvi sijaitsee keskiboreaalisen kasvillisuusvyöhykkeen Pohjois-Karjala-Kainuu kasvimaantieteellisellä alueella (3b). Kasvillisuudessa on myös eteläboreaalisen metsäkasvillisuusvyöhykkeen (2b) piirteitä. Raudanveden – Lika-Pyöreen alue kuuluu Suomenselän vedenjakaja-alueeseen. Metsille luonteenomaista on karuus.

Metsät

Metsätyypeissä esiintyy sekä Etelä-Suomen että Pohjanmaa-Kainuun metsäkasvillisuusvyöhykkeiden metsätyyppejä, joita tavataan rinnakkain. Mänty on valtapuu, rehevimmillä paikoilla kuusikot ovat yleisempiä. Metsät ovat pääosin puustoltaan nuoria tai varttuneita. Vanhempaa metsää on lähinnä jokivarsilla, asuinalueiden läheisyydessä sekä Päivärinteen ampumaradan ympäristössä.

Selvitysalueella vaihtelevat pääosiin kuivahkot ja tuoreet, havupuuvallat metsämaat. Tyypillisiä ovat puolukka-mustikkatyytin (VMT) tuoreet mänty- ja mänty-kuusikankaat. Vallitsevan latvuserroksen muodostaa mänty, alikasvoksen kuusi ja koivu, pensaskerroksessa kasvaa katajaa. Kenttäkerroksen lajeja ovat mm. mustikka, puolukka, vanamo, kangasmaitikka, kultapiisku ja metsälauha. Kuivahkot kankaat ovat lähinnä variksenmarja-puolukkatyytin (EVT) mäntykankaita, jossa kenttäkerrokseen kuuluu nimilajien lisäksi mustikka, kanerva ja metsälauha. Kallioisilla ja louhikkoisilla kankailla esiintyy myös variksenmarja-kanervatyytin (ECT) kuivia ja jäkälätyypin (CIT) karukkokankaita.



Kuva 6. Tuoreen kankaan mänty-kuusisekametsät ovat selvitysalueelle tyypillisiä (vas). Vanhempaa, kuusivaltaista metsää on Päivärinteen alueella (oik).

Rehevyyttä, lehtomaisia kankaita ja lehtoja, esiintyy niukasti lähinnä Päivärinteen alueella sekä paikoin kaapealti Raudanjoen ja Kukkopuron rantametsissä ja lähdeympäristöissä. Päivärinteen alueella esiintyy pienialaisia metsäkurjenpolvi-käenkaali-oravanmarjatyytin (GOMaT) tuoreen lehdon laikkuja. Kenttäkerrokselle tyypillistä on metsäkurjenpolven runsaus. Puustossa kuusi on vallitsevana, seassa kasvaa mäntyä, koivua ja muita lehtipuita. Tuoreissa lehdoissa kenttäkerroksen valtalajistoon kuuluvat nimilajien lisäksi mm. lillukka, rönsyleinikki, karhunputki, nurmilauha ja mustikka.

Saniaistyytin (FT) kosteiden lehtojen tyypillisiä lajeja ovat metsäimare, metsäalvejuuri, käenkaali, oravanmarja ja nuokkuhelmikki. Vaateliaampaa lehtolajistoa lehdoissa edustavat suokeltto, sudenmarja ja punakonnanmarja. Peltojen ja pihapiirien läheisyydessä sijaitseville lehdoille on yleensä metsälaidunhistoriaa, mikä näkyy kulttuurivaikutteisen kasvillisuuden runsautena (mm. nurmitädyke, puna-ailakki ja koiranputki). Lehdot ovat pienialaisia kuusi-lehtipuusekametsiä.

Suot

12.3.2020

Soita on selvitysalueella runsaasti, alueella vallitsevat ojitetut rämeet. Luonnontilaiset rämeet ovat pääsääntöisesti suopursuvaltaisia isovarpurämeitä (kansikuva), jonkin verran esiintyy tupasvillärämeitä ja korpirämeitä. Korpia esiintyy tuoreiden kangasmetsien soistumina ja vesistöjen läheisyydessä esimerkiksi Kukkopuron pohjoisosissa. Tyypillisimpiä ovat pienialaiset ojitusten muuttamat metsäkortekorpikuviot. Ojittamattomia, joskin ojitusten ympäröimiä avosuoalueita, nevoja, on Ollinsuon ja Viinatsalon suolla. Saranevaa esiintyy lisäksi lampien reunamille ja suopainanteissa.

Vesi- ja rantakasvillisuus

Selvitysalueella vesi- ja rantakasvillisuutta esiintyy Raudanjoen ja Kukkopuron jokisysteemeissä. Pääosin rantavyöhyke on kapea. Rannat ovat tyypillisesti selvärajaiset ja karut, koskirannat kivikkoiset. Vesikasvillisuus on niukkaa. Rantapuuston ja -pensaston muodostavat tyypillisimmin koivu, harmaaleppä ja pajut.

Raudanjoessa kellulehtisistä ulpukoita ja uistinvitaa esiintyy niukasti joen suvantojaksoissa. Näillä kohdin rannatkin ovat usein alavat ja niille tyypillisiä ovat kastikka- ja sarakasvustot. Rantakasvillisuuteen kuuluvat yleisesti mm. järvikorte, metsäkorte, viiltosara, kastikat, mesiangervo, terttualpi, rentukka, rönsyleinikki ja suorvokki. Saukkosuon lintualtailla vallitsevat laajoja kasvustoja muodostavat viiltosara, pullosara, järvikorte, kurjenjalka ja kastikat. Rehevöityneitä ja umpeenkasvaneita Runolampia ympäröivät sarareunukset osmankäämikasvustot. Luhtaisia koivikoita on Raudanjoen varrella, Runolampien ympäristössä.

Kulttuuriympäristöt

Peltoalueiden läheisyydessä tyypillisiä ovat metsitettyjen peltujen koivikot, joiden kasvillisuudessa vallitsevat nurmilauha, metsäkurjenpolvi ja mesiangervo. Turvemailla sijaitsevat viljelykäyttöön aikoinaan raivatut suopellot kasvavat nykyisin kitukasvuista mäntyä ja koivua (kuva 9). Sukevan vankilan karjankasvatus laiduneläimiseen on luonut omaleimaisia, harvapuustoisia, pensastoisia ja heinäisiä niittyalueita, joilla on myös maisemallista arvoa.

Kortekankaan, Etuharjun, Takaharjun ja Iskolan alueen vanhojen asuinalueiden pihapiirit ovat kasvillisuudeltaan villiintyneet (kuva 11). Pihoissa on vanhoja puutarhakasveja, mutta huomattavan laajalti esimerkiksi vuohenputki- ja lupiinikasvustoja. Lähimetsiin ja tienpientareille helposti leviävä komealupiini on haitallinen vieraslaji (Valtioneuvoston asetus kansallisesti merkityksellisistä haitallisista vieraslajeista 704/2019 (1.6.2019)).



Kuva 7. Peltujen reunamilla on kasvillisuudeltaan kulttuurivaikuttaneita koivikoita (vas). Vankilan ympäristössä tyypillisiä ovat kituliasta mäntyä ja koivua kasvavat metsitetyt pellot (oik).

12.3.2020



Kuva 8. Komealupiini on levinnyt laajalti mm. Kortekankaan vanhoissa pihapiireissä.

4.6 Linnusto

Selvitysalueelle ei sijoitu valtakunnallisesti (IBA), kansallisesti (FINIBA) tai maakunnallisesti (MAALI) tärkeitä lintualueita (www.birdlife.fi). Selvitysalueelta ei ole tiedossa petolintujen pesiä (Petolintujen rekisteritiedot 24.6.2019).

Linnustolliset arvot keskittyvät Saukkosuon alueelle, Iskolan peltoalueille sekä Vankilan länsipuolen niittykohteelle, jotka on rajattu arvokkaiksi luontokohteiksi. Koko selvitysalueella tavattiin kaikkiaan 81 lintulajia, joista yli puolella (43) on jokin suojelustatus. Alueen linnuston yleiskuvaus ja linnustolliset arvot on esitetty tarkemmin alueelta tehdyssä linnustoselvityksessä (Parviainen 2019), joka on liitteenä 2.

Pesimälinnusto

Pääosa pesimälinnustosta on erilaisten biotooppien varpuslinnustoa, johon kuuluu lehti- ja havumetsien lajistoa sekä joitakin avomaalajeja. Tyypillisiä metsälintuja ovat pajulintu, peippo, hippiäinen, kirjosiippo, taliainen, sinitäinen, punatulkku, punarinta, vihervarpunen, mustarastas, räkättirastas, punakylkirastas, laulurastas, rautiainen, lehtokerttu, metsäkirvinen, sepelkyyhky, lehtokurppa, käki ja käpytikka. Töyhtötiainen ja hömötiainen ovat alueella voimakkaasti harvinaistuneita pesimälajeja. Metsäkanalinnuista alueella tavattiin pyy ja teeri. Avomaalintuja ovat keltasirkku sekä huomionarvoiset kiuru ja ruokokerttunen, joiden pesimäympäristöä ovat pellot reuna-alueineen. Vanhoja, pensastoisia niittyjä sekä lehtipuuvaltaisia pellonreunus- ja rantapensastoja pesimäympäristöinä suosivat mm. viitakerttunen, pensastasku, punavarpunen, pensaskerttu ja pajasirkku. Varislinnustoon kuuluvat varis, harakka, närhi, korppi sekä suurina parvina kulttuuriympäristöissä viihtyvä naakka.

Vesi- ja lokkilintujen pesintä keskittyy Saukkosuon alueille. Pesimälinnustoon kuuluvat mm. laulujoutsen, tavi, sinisorsa, haapana, silkkiuikku sekä huomionarvoiset mustakurkku-uikku ja nokikana. Selvitysalueen pesivään lokkilinnustoon kuuluvat kalatiira, kalalokki, pikkulokki ja naurulokki, joka pesii lokkiyhdyksuntana Saukkosuon altailla. Havaitut harmaalokit ja selkälokkit ovat pelloilla ruokailevia yksilöitä. Rantaruovikoissa pesii ruokokerttunen.

Kahlaajista selvitysalueen tyypillisiä pesimälintuja ovat peltoja suosivat töyhtöhyyppä, kuovi ja pikkukuovi sekä taivaanvuohi, liro, valkoviklo, metsäviklo sekä jokirantojen rantasipi.

12.3.2020

Petolinnuista alueella pesii tuulihaukka, joita näkyy etenkin peltoalueilla saalistelemassa. Laji pesii mm. Kaupinkosken pohjoispuolella sekä Iskolan alueella. Selvitysalueella ruokailevina tavataan mm. sinisuohaukka, ruskosuohaukka ja kanahaukka, pesintöjä ei ole tiedossa. Selvitysalueella pesivinä tavataan varpuspöllö ja suopöllö, joka saalistee peltoalueilla. Sarvipöllö havaittiin Iskolan pihapiirin järeäpuustoisella osalla, pesintä on todennäköinen.

Muutonaikaiset lepäily- ja ruokailualueet

Selvitysalueen muutonaikainen merkitys keskittyy Saukkosuon alueille ja pelloille sekä Iskolan peltoalueille. Merkittäviä kevät- ja syysmuutonaikaisia kerääntymiä on laulujoutsenilla. Loppukevällä ja alkukesällä tavataan pelloilla kymmenittäin pesimättömiä metsähanhia. Vesilinnuista tavi on melko runsas kevät- ja syysmuuttoajan lepäilijä. Kahlaajista peltoja suosivat muutonaikaisina levähdysalueina etenkin kapustarinta, suokukko, töyhtöhyppä, kuovi ja pikkukuovi. Lokeista runsaana esiintyvät naurulokki ja kalalokki, varislinnuista varis ja naakka. Kukkopuron Peltomaan pelloilta on havainto pensastaskun muutonaikaisista kerääntymistä.

4.7 Muu eläimistö

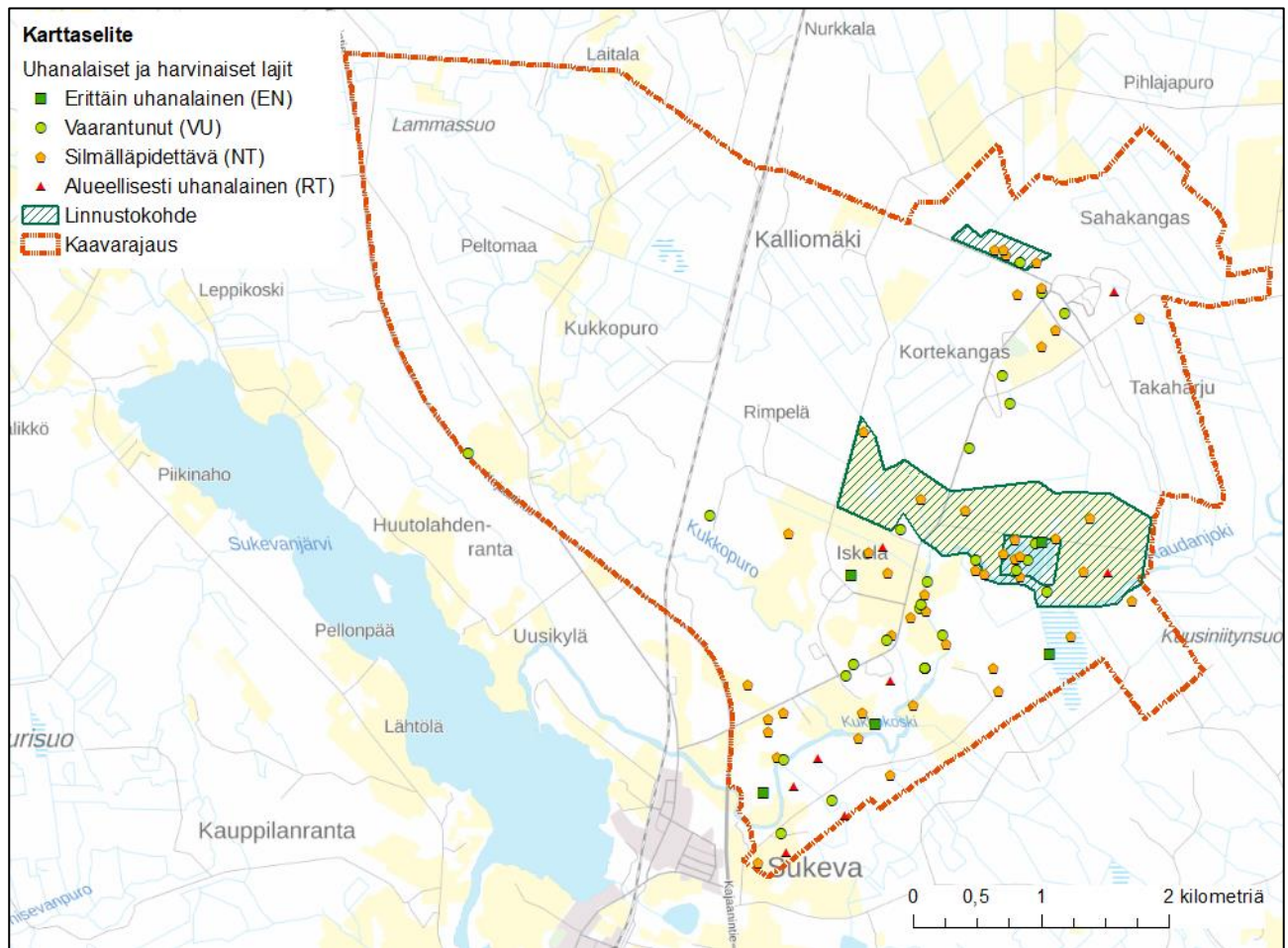
Selvitysalueella esiintyy Pohjois-Savon alueelle tyypillistä havu- ja sekametsien sekä viljelyseutujen eläinlajistoa. Eläimistöön kuuluvat mm. hirvi, metsäjänis, rusakko, orava sekä pienpedoista kettu, kärppä ja lumikko. Kukkopuro on majavan elinympäristöä. Huomionarvoisista lajeista eläimistöön kuuluu liito-orava.

Suunnittelualueella tavataan suurpedoista susi, karhu, ilves ja ahma (www.riistahavainnot.fi). Alue on osa susilauman vakituista reviiriä, ja alueella on tehty runsaasti susihavaintoja vuonna 2019.

4.8 Luonto- ja lintudirektiivilajit sekä uhanalaiset ja harvinaiset lajit

Selvitysalueella esiintyvä uhanalainen ja muutoin huomionarvoinen lajisto on esitetty kuvassa 11. Kartalla näkyvät lajit ovat pääosin lintuja ja havainnoissa korostuu selvitystyön kohdentaminen tietyille alueille. Arvolajien esiintymisalueet on huomioitu luonnonsuojelullisesti arvokkaiden alueiden rajauksissa.

12.3.2020



Kuva 9. Selvitysalueella havaitut ja tiedossa olevat uhanalaisten ja harvinaisten lajien esiintymät.

4.8.1 Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajit

Luontodirektiivin liitteen IV(a) eläinlajien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty (LsL 49 §). Seuraavassa on tarkasteltu lajeja, joista on esiintymistietoja selvitysalueella sekä lajeja, joiden esiintyminen alueella arvioitiin mahdolliseksi tai todennäköiseksi.

Liito-orava (*Pteromys volans*)

Selvitysalueelta oli aikaisempia havaintoja liito-oravasta Kaupinkosken ja Päivärinteen (Vankilantie 102) alueelta (Ympäristöhallinnon Eliölajit-tietojärjestelmä 2019). Lisäksi laji on havaittu Raudanjoen Hietakoskelta selvitysalueen ulkopuolelta. Selvitysalue on suurelta osin karua ja sillä on vain vähän liito-oravalle soveliaista ympäristöä. Rehevät, lehtomaisen kankaan varttuneet kuusimetsät Raudanjoen ympäristössä sekä Kortekankaan ja Etuharjun vanhojen asuinalueiden jääreäpuustoiset, pihapiirejä ympäröivät metsät ovat liito-oravan esiintymisen keskittymiä.

Vuoden 2019 inventoinneissa lajia todettiin neljältä alueelta: Etuharju, Kortekangas, Päivärinne ja Raudanjoen Kaupinkoski. Havaintojen perusteella alueet liito-oravan ydinalueiksi. Kahdelta ydinalueelta todettiin myös liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Lisäksi niihin kuuluu lajin liikkumis- ja ruokailualueita, joista havaittiin yksittäisiä papanapuita.

12.3.2020

Työ ei sisältänyt muita luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien esiintymisselvityksiä. Selvitysalueella tavataan kaikkia suurpetojamme, joista **ilves**, **karhu** ja **susi** liikkuvat alueella säännöllisesti. Luonnonvarakeskuksen ylläpitämän avoimen tietopalvelun mukaan susien reviiri sijoittuu osin selvitysalueen luoteisosiin Kalliomäen alueelle (www.riistahavainnot.fi). Myös **ahman** liikkuminen alueella on mahdollista.

Selvitysalueella saattaa esiintyä Suomessa yleisesti tavattavia **lepakkolajeja**, joista yleisimmin pohjanlepakkoa ja vesisiippaa. Alueet, joilla esiintyy vanhoja rakennuksia, kolopuita ja louhikoita, toimivat lepakoiden potentiaalisina elinympäristöinä. Alueet, joissa on kolopuita runsaammin, ovat usein myös luontokohteita (lehtoa, liito-oravan elinympäristöä) ja siten säästyvät myös lepakon elinpiirin osana.

Saukkosuon vesialtaat ovat **viitasammakolle** soveltuvaa aluetta. Luontoselvitys ei sisältänyt viitasammakko-selvitystä eikä lajista ollut aiempia havaintotietoja.

Selvitysalueeseen kuuluu virtavesiä, joilla **saukko** todennäköisesti viihtyy. Saukko liikkuu laajasti elinpiirinsä alueella muulloin kuin pesimäkaudella. Elinpiirin on arvioitu käsittävän noin 20-40 kilometriä vesistöreitettä. Raudanjoen virtavedet ovat mahdollisia saukon elinpiirin osia.

4.8.2 Lintudirektiivilajit

Kalatiira (*Sterna hirundo*): Saukkosuon altaat

Kapustarinta (*Pluvialis apricaria*): muutonaikainen levähtäjä

Kurki (*Grus grus*)

Laulujoutsen (*Cygnus cygnus*): peisntä Saukkosuon altaat, muutonaikainen levähtäjä pelloilla

Liro (*Tringa glareola*): Saukkosuon altaat

Palokärki (*Dryocopus martius*): Sahinkangas, Päivärinne-Kaupinkoski

Pikkulokki (*Hydrocoloeus minutus*): Saukkosuon altaat

Pyy (*Bonasa bonasia*)

Ruisräikkä (*Crex crex*): Vankilan niityt, Etuharjun pellot, Kukkopuron pellot

Suokukko (*Calidris pugnax*): muutonaikainen levähtäjä

Suopöllö (*Asio flammeus*): Kortekangas, Kukkopuro

Teeri (*Lyrurus tetrix*)

Varpuspöllö (*Glaucidium passerinum*): Kaupinkosken metsät

4.8.3 Uhanalaiset lajit, silmälläpidettävät ja alueellisesti uhanalaiset lajit

Selvitysalueella on havaittu 15 valtakunnallisesti uhanalaista lajia, 14 valtakunnallisesti silmälläpidettävää (NT) lajia ja kaksi alueellisesti uhanalaista (RT) lajia. Tässä kappaleessa esitellään ne osayleiskaava-alueelle sijoittuvat uhanalaislajit, joista on uhanalaisrekisterin havaintotieto tai muu havainto.

Äärimmäisen uhanalaiset lajit (CR)

Suokukko (*Calidris pugnax*): muutonaikainen levähtäjä

Erittäin uhanalaiset lajit (EN)

Hömötiainen (*Poecile montanus*): Kukkokoski, Viinatsalonsuo W

Mustakurkku-uikku (*Podiceps auritus*): Saukkosuon altaat

Nokikana (*Fulica atra*): Saukkosuon altaat

Räystäspääsky (*Delichon urbicum*): Iskolan rakennettu ympäristö

Viherpeippo (*Chloris chloris*): Sahinniemi

12.3.2020

Susi (*Canis lupus*)*Vaarantuneet lajit (VU)***Liito-orava (*Pteromys volans*):** Etuharju, Kortekangas, Kaupinkoski, Päivärinne**Haapana (*Mareca penelope*):** Saukkosuon altaat**Metsähanhi (*Anser fabalis*):** muutonaikainen levähtäjä**Naurulokki (*Chroicocephalus ridibundus*):** Saukkosuon altaat**Pajusirkku (*Schoeniclus schoeniclus*):** Runolammet, Hetepuronpelto, Saukkosuon altaat, Matara**Pensastasku (*Saxicola rubetra*):** Kortekangas, Vankilan niitty, Iskonsuo W**Töyhtötiainen (*Lophophanes cristatus*):** Matara**Vienansara (*Carex atherodes*):** Valtatien 5 varressa, ojassa ja sen takana olevassa hieman soistuneessa kuumikossa (Ympäristöhallinnon Eliölajit-tietojärjestelmä 2019). Kaavoituksella ei ole vaikutusta lajin esiintymään.*Silmälläpidettävät lajit (NT)***Harakka (*Pica pica*)****Kiuru (*Alauda arvensis*):** Saukkosuon pellot**Kuovi (*Numenius arquata*):** peltojen pesimälinnustoa**Käenpiika (*Jynx torquilla*):** Kortesus**Liro (*Tringa glareola*):** Viinatsalonsuo**Pensaskerttu (*Sylvia communis*):** Vankilan niitty, Kuikanniitty**Punavarpunen (*Carpodacus erythrurus*):** Vankilan niitty, Kukkokoski**Ruokokerttunen (*Acrocephalus schoenobaenus*):** Runolammet, Saukkosuon altaat**Silkkiuikku (*Podiceps cristatus*):** Saukkosuon altaat**Taivaanvuohi (*Gallinago gallinago*):** Saukkosuon altaat, Vankilan niitty**Tiltalti (*Phylloscopus collybita*)****Valkoviklo (*Tringa nebularia*):** Saukkosuon altaat, Vankilan niitty**Västaräkki (*Motacilla alba*)****Karhu (*Ursus arctos*)***Alueellisesti uhanalaiset lajit (RT)***Keltavästaräkki (*Motacilla flava*):** Saukkosuon pellot**Pikkukuovi (*Numenius phaeopus*):** Iskolan savikuopanpellot, Hetepuronpelto, Mataranniitty, lisäksi muutonaikainen levähtäjä**4.9 Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit**

Uhanalaisista ja silmälläpidettävistä luontotyypeistä (Raunio ym. 2008) alueella ovat edustettuina ainakin seuraavat luontotyypit (EN= erittäin uhanalainen, VU=vaarantunut uhanalainen, NT=silmälläpidettävä). Mikäli luontotyyppiä esiintyy arvokkaalla luontokohteella, on se kirjattu kohdetietoihin kappaleessa 4.10.4.

- Lähteiköt (VU)
- Aitokorvet (VU)
- Korpirämeet (VU)
- Metsäluhdet (VU)
- Tuoreet keskivänteiset lehdot (VU)
- Kosteet keskivänteiset lehdot (NT)
- Karukkokankaat (CR)

12.3.2020

4.10 Luonnonsuojelullisesti arvokkaat alueet ja kohteet

Lähtöaineiston ja maastoinventoinnin perusteella rajatut luonnonsuojelullisesti arvokkaat alueet ja kohteet on esitetty seuraavassa ja niiden sijainnit ja rajaukset ilmenevät liitekartalla 1 sekä karttaotteina kohdekuvausten yhteydessä.

4.10.1 Liito-oravan elinalueet

1. Päivärinteen liito-oravan elinalue

Pinta-ala: 2,1 ha

Lakiperusteet: LsL 49 §

Uhanalaiset ja muut huomionarvoiset lajit: liito-orava (VU, luontodirektiivi liite IV(a))

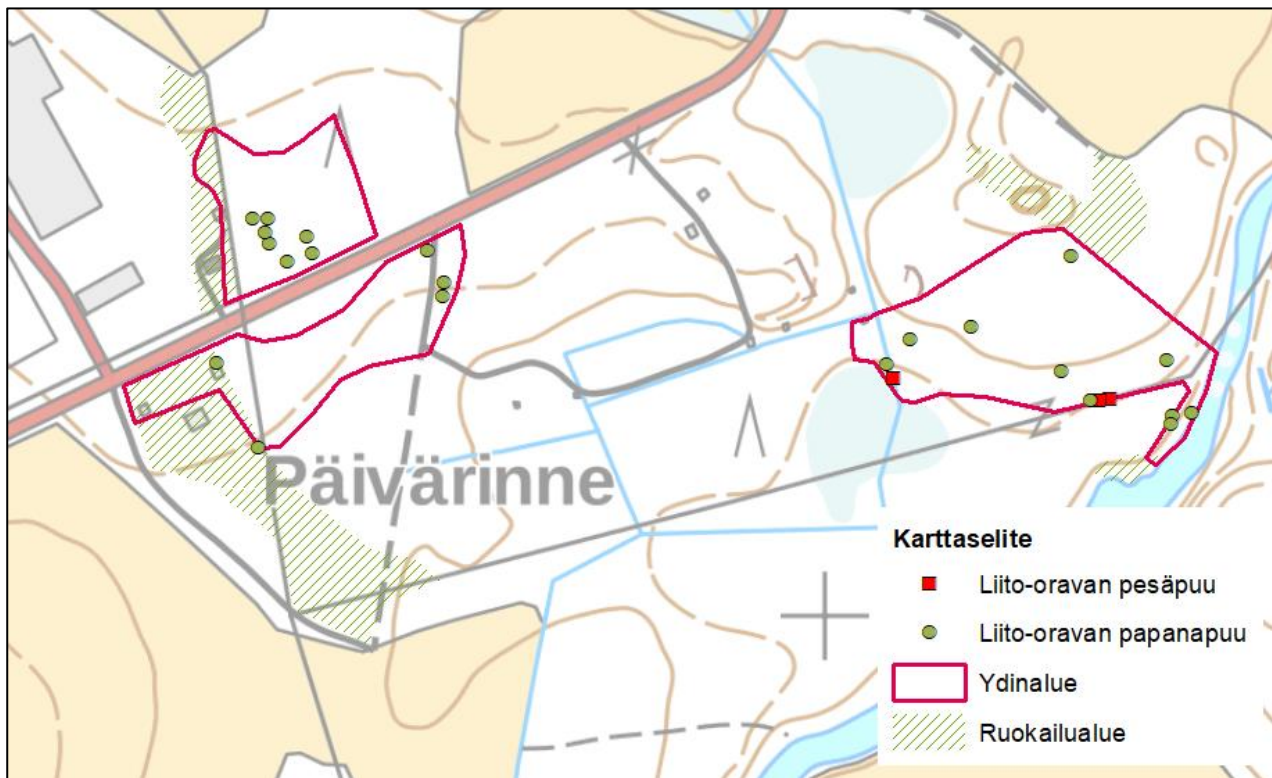
Arvoluokitus: maakunnallisesti ja alueellisesti arvokas

Vankilantien molemmin puolin sijaitsevat kuusivaltaiset metsät sekä vanhojen pihapiirien järeäpuustoiset pihareunusmetsät muodostavat liito-oravan elinalueen ydinalueen. Alueelta oli aikaisempi liito-oravatieto autiotalon pihapiiristä vuodelta 2004 (Ympäristöhallinnon Eliölajit-tietojärjestelmä 2019).. Vankilantien pohjoispuolella metsät ovat varttuneita ja uudistuskypsiä kuusivaltaisia, kulttuurivaikuttisia sekametsiä, joissa vallitsevan latvuserroksen muodostavat kuusi, mänty ja koivu, alikasvoksen koivu, harmaaleppä ja pihlaja. Tyypillisiä ovat lehtipuulaikut, ylispuumännyt sekä pihapiirin haavat. Vankilantien eteläpuolella on uudistuskypsää mänty-kuusikangasta sekä vanhaa pihapiiriä ympäröivät havu-lehtipuusekametsää, jossa puuston vallitsevan latvuserroksen muodostavat kuusi ja mänty, alikasvoksen kuusi, koivu, haapa ja pihlaja. Pihapiirissä on kasvaa runsaasti haapaa.

Liito-oravan elinalueeseen sisältyy ydinalueen ulkopuolisia lehtipuuvaltaisia metsiä, joilla on merkitystä liito-oravan ruokailualueina. Iskolon pellonreunusmetsissä sekä vanhojen pihapiirien ympäristössä. Alueelta on latvusyhteys Kaupinkosken liito-oravametsään.

Papanoita löydettiin kaikkiaan 10 kuusen ja yhden haavan alta. Pesäpuita tai risupesä ei havaittu, mutta papanalöytöjen perusteella niitä todennäköisesti alueella on. Ydinalueen pinta-ala on 2,1 ha, johon sisältyy myös liito-oravan ruokailualueita.

12.3.2020



Kuva 10. Päivärinteen (vas) ja Kaupinkosken ydinalueet.

Taulukko 1. Päivärinteen ydinalueelta havaittujen papanapuiden tiedot.

<i>Puulaji</i>	<i>Läpimitta (cm)</i>	<i>Papanamäärä (kpl)</i>	<i>Lisätieto</i>
kuusi	35	alle 10	Ruokailualueen reunassa
kuusi	50	50-100	Vankilantien reunassa
kuusi	45	alle 10	
kuusi	35	alle 10	
kuusi	30	alle 10	pihapiirissä
kuusi	45	alle 10	
kuusi	35	yli 100	
kuusi	45	10-50	
haapa	65	alle 10	Pihapuu
kuusi	45	alle 10	
kuusi	45	10-50	

12.3.2020



Kuva 11. Vankilantien eteläpuolella liito-oravan elinalueeseen kuuluu mänty-kuusimetsiä sähkölinjan molemmiin puolin (vas). Vankilantien pohjoispuolen kuusivaltaisista sekametsästä, joissa lehtipuulaikkuja.

2. Kaupinkosken liito-oravan elinalue

Pinta-ala: 2,0 ha

Lakiperusteet: LsL 49 §

Uhanalaiset ja muut huomionarvoiset lajit: liito-orava (VU, luontodirektiivi liite IVa), varpuspöllö (DIR), palokärki (DIR)

Arvoluokitus: maakunnallisesti ja alueellisesti arvokas

Kaupinkosken, vanhaan ampumarata-alueen, mäntykankaiden ja hakatun alueen rajaama metsäalue muodostaa liito-oravan elinalueen ydinalueen (kuva 12). Alueelta on tehty useita liito-oravahavaintoja vuodesta 1999 saakka, ja lajin on todettu lisääntyneen alueella (Ympäristöhallinnon Eliölajit-tietojärjestelmä 2019).. Länsiosaa on puustoltaan uudistuskypsää kuusikangasta, jossa alikasvoksena kasvaa kuusta ja koivua. Järeään kuuseen kiinnitetty varpuspöllön pönttö on liito-oravan pesäpaikka. Länsireunassa kasvaa haapaa, koivua, raitaa ja pihlajaa. Ydinalueen pohjois- ja itäosa on varttunutta mäntykangasta, jossa kasvaa muutama yksittäinen kuusi. Alikasvoksena kasvaa haapaa, harmaaleppää ja koivua. Sähkölinjan reunassa on kuusi-haaparyhmä, jossa kolohaapa.

Liito-oravan elinalueeseen sisältyy ydinalueen ulkopuolisia lehtipuuvaltaisia metsiä, joilla on merkitystä liito-oravan ruokailualueina. Tällaisia metsiköitä ovat esimerkiksi Kaupinkosken koivuluhta sekä ydinalueen pohjoispuoliset koivikot. Alueelta on metsäinen yhteys Päivärinteen liito-oravan elinalueelle. Myös Raudanjoen rantametsät muodostavat luontaisen kulkuyhteyden elinalueen ulkopuolelle.

Papanoita löydettiin kaikkiaan 10 kuusen ja kolmen haavan alta. Alueelta todettiin kolme liito-oravan pesäpuuta, kolohaapa, risupesäkuusi sekä kuusi, jossa varpuspöllön pönttö. Pesäpuut ja ympäröivä puusto muodostaa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan, jonka hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelussa kielletty. Ydinalueen pinta-ala on 2,0 ha. Siihen ei ole sisällytetty liito-oravan ruokailualueita.

Taulukko 2. Kaupinkosken ydinalueen papana- ja pesäpuiden tiedot.

<i>Puulaji</i>	<i>Läpimitta (cm)</i>	<i>Papanamäärä (kpl)</i>	<i>Lisätieto</i>
kuusi	45	50-100	Pesäpuu, varpuspöllön pönttö
haapa	30	50-100	
kuusi	65	alle 10	
kuusi	45	50-100	
kuusi	45	10-50	

12.3.2020

kuusi	30	10-50	
kuusi	45	alle 10	kosken rannan metsäkaistaleella
kuusi	30	alle 10	
kuusi	30	alle 10	
kuusi	40	alle 10	Pesäpuu, risupesä
haapa	35	100-500	Pesäpuu, kolopuu
haapa	30	10-50	
kuusi	30	10-50	



Kuva 12. Varpuspöllön pönttöä ympäröivät kuusimetsät vanhan ampumarata-alueen läheisyydessä muodostavat liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan.

3. Kortekankaan liito-oravan elinalue

Pinta-ala: 1,8 ha

Lakiperusteet: LsL 49 §

Uhanalaiset ja muut huomionarvoiset lajit: liito-orava (VU, luontodirektiivi liite IV(a))

Arvoluokitus: maakunnallisesti ja alueellisesti arvokas

Kortekankaan asuinalueeseen idässä rajautuva järeäpuustoinen metsäkaistale Vankilantien molemmiin puolin muodostaa liito-oravan elinalueen ydinalueen. Ydinalueen pohjoisosassa puusto on harvaa ja järeää. Vallitsevan latvuserroksen muodostavat kuusi, mänty ja koivu, seassa kasvaa yksittäisiä järeitähäapoja. Piha-alueiden männiköissä alikasvoksena kasvaa haapaa. Elinalue rajautuu idässä ojaan ja tasaikäiseen istutuskusikkoon. Ydinalueen keskiosa tien eteläpuolella, on puustoltaan pääosin uudistuskypsää havu-lehtipuukan-gasta. Vallitsevan latvuserroksen muodostavat kuusi, mänty ja koivu, alikasvoksen pihlaja, harmaaleppä, kuusi ja mänty. Ylispuumännyt hallitsevat metsämaisemaa. Elinalue rajautuu idässä ojaan, tasaikäiseen istutuskusikkoon ja hakattuun alueeseen. Ydinalueen eteläisin, harvapuustoinen metsäkuvio rajautuu entiseen piha-alueeseen, sähkölinjaan ja mäntytaimikoihin. Puusto on varttunutta havu-lehtipuukan-gasta, jossa val-litsevan latvuserroksen muodostavat kuusi, mänty ja koivu, alikasvoksen kuusi, koivu, pihlaja ja raita.

12.3.2020

Liito-oravan elinalueeseen sisältyy ydinalueen ulkopuolisia lehtipuuvaltaisia metsiä, joilla on merkitystä liito-oravan ruokailualueina. Tällaisia metsiköitä on esimerkiksi asuinalueen länsipuolen mänty-koivusekametsällä sekä metsitettyjen peltojen koivikoilla. Pesäpuut ja ympäröivä puusto muodostaa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan, jonka hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulaissa kielletty.

Papanoita löydettiin kaikkiaan 18 kuusen, kahden haavan ja yhden raidan alta. Alueelta todettiin kaksi kolo-haapaa sekä yksi risupesäkuusi, jotka ovat liito-oravan pesäpuuta. Pesäpuut ja ympäröivä puusto muodostaa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan, jonka hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulaissa kielletty. Lisäksi pihapiirien ulkorakennukset ovat mahdollisia liito-oravan levähdyspaikkoja. Ydinalueen pinta-ala on 1,8 ha. Siihen sisältyy myös ruokailualueina tärkeitä lehtipuuvaltaisia pihanreunusmetsiä.



Kuva 13. Kortekankaan ydinalue.

Taulukko 3. Kortekankaan ydinalueelta havaittujen papana- ja pesäpuiden tiedot.

<i>Puulaji</i>	<i>Läpimitta (cm)</i>	<i>Papanamäärä (kpl)</i>	<i>Lisätieto</i>
kuusi	45	alle 10	
kuusi	50	alle 10	
raita	50	10-50	kaksihaarainen
kuusi	35	yli 100	

12.3.2020

kuusi	25	alle 10	lennunpönttö
kuusi	40	50-100	
kuusi	35	yli 100	Pesäpuu, risupesä
kuusi	55	yli 100	pihapiirin reunakuusi
kuusi	50	50-100	
kuusi	45	alle 10	
kuusi	50	50-100	Pihapiirin reunakuusi
kuusi	50	yli 100	
kuusi	50	10-50	
kuusi	35	yli 100	
haapa	40	yli 100	Kolopuu, pesäpuu
kuusi	35	yli 100	
haapa	55	-	Kolopuu
kuusi	40	10-50	
kuusi	40	yli 100	
kuusi	40	yli 100	
kuusi	55	50-100	



Kuva 14. Kortekankaan liito-oravametsään kuuluu pihojen reunusmetsiä sekä asutuksen itäpuolisia havu-lehtipuusekametsiä.

4. Etuharjun liito-oravan elinalue

Pinta-ala: 1,7 ha

Lakiperusteet: LsL 49 §

Uhanalaiset ja muut huomionarvoiset lajit: liito-orava (VU, luontodirektiivi liite IV(a))

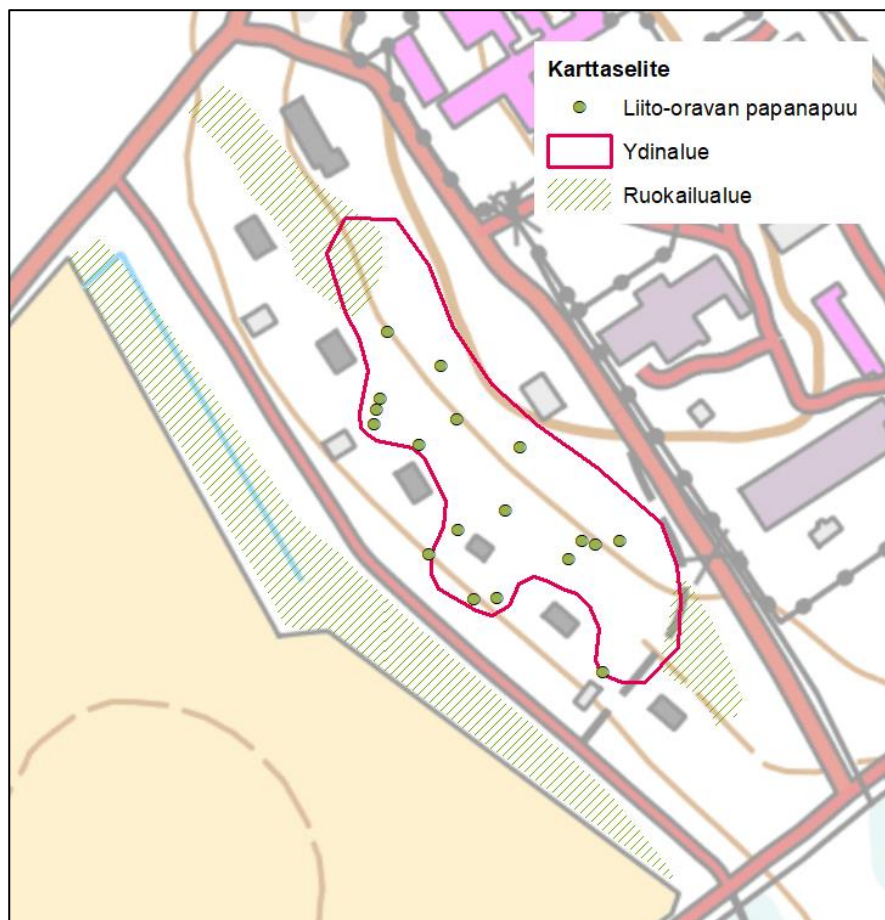
Arvoluokitus: maakunnallisesti ja alueellisesti arvokas

Etuharjuntien ja Sukevan keskusvankilan väliin jäävä kuusivaltainen metsäkaistale sekä vanhojen pihapiirien järeäpuustoiset piha- ja reunusmetsät muodostavat liito-oravan elinalueen ydinalueen. Uudistuskypsän puuston vallitsevan latvuserroksen muodostavat kuusi ja yksittäiset männyt, alikasvoksen kuusi, koivu ja

12.3.2020

haaparyhmät. Liito-oravalle tärkeitä ruokailualueita ovat luoteessa ydinalueeseen rajautuva haapametsikkö sekä Etuharjuntiehen rajautuvat, harmaaleppää, koivua ja tervaleppää kasvavat pellonreunuspensastot.

Papanoita löydettiin kaikkiaan 19 kuusen alta. Pesäpuita tai risupesiä ei havaittu, mutta papanalöytöjen perusteella niitä todennäköisesti alueella on. Ydinalueen pinta-ala on 1,7 ha. Siihen ei ole sisällytetty liito-oravan ruokailualueita.



Kuva 15. Etuharjun ydinalue.

Taulukko 4. Etuharjun ydinalueelta havaittujen papanapuiden tiedot.

Puulaji	Läpimitta (cm)	Papanamäärä (kpl)	Lisätieto
kuusi	60	alle 10	
kuusi	40	10-50	
kuusi	50	10-50	
kuusi	60	alle 10	
kuusi	45	alle 10	
kuusi	50	alle 10	
kuusi	60	10-50	pihapiirin kuusi

12.3.2020

kuusi	60	alle 10	
kuusi	60	alle 10	
kuusi	50	50-100	
kuusi	50	10-50	talon vieressä
kuusi	50	10-50	
kuusi	60	10-50	pihapiirissä
kuusi	80	100-500	
kuusi	55	50-100	koivu-haapametsikön reunassa
kuusi	60	alle 10	
kuusi	60	50-100	Etuharjuntien ja pihatien kulmaus
kuusi	60	alle 10	
kuusi	60	10-50	pihakuusi



Kuva 16. Etuharjun liito-oravan elinalueeseen kuuluu pihapiirien järeit puita sekä itäpuolisia kuusimetsiä.

4.10.2 Linnustokohteet

5. Saukkosuon altaat

Pinta-ala: 14,3 ha

Lakiperusteet:

Uhanalaiset ja muut arvokkaat luontotyytit: -

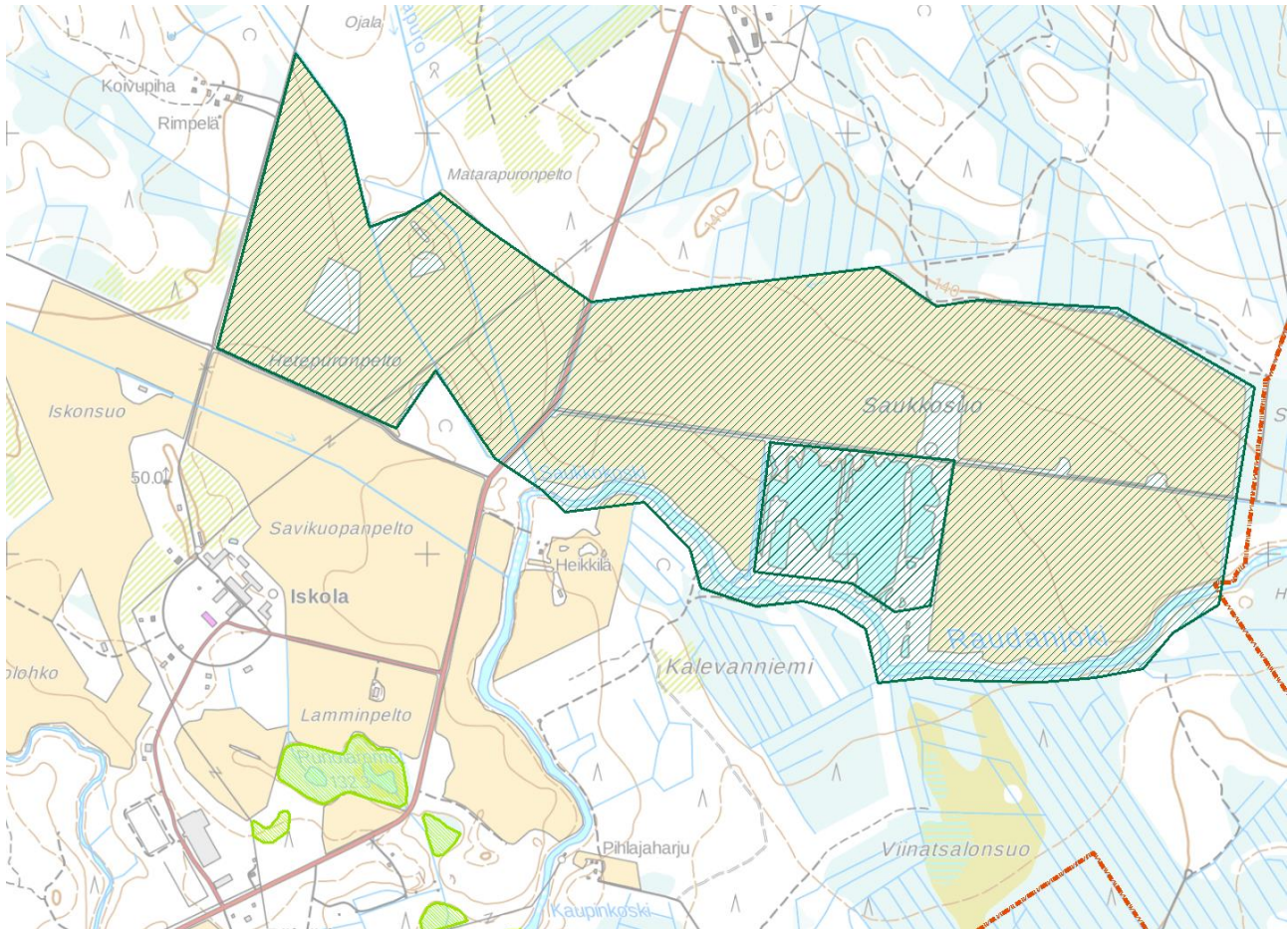
Uhanalaiset ja muut huomionarvoiset lajit: mustakurkku-uikku (EN, DIR), nokikana (EN), naurulokki (VU), haapana (VU), pajusirkku (VU), liro (NT, DIR, EVA), valkoviklo (NT, EVA), taivaanvuohi (NT), ruokokerttunen (NT), laulujoutsen (DIR, EVA), kalatiira (DIR), tavi (EVA)

Arvoluokitus: Kansallisesti arvokas

Raudanjoen pohjoispuolella on veden täyttämiä savenottokuoppia, joita ympäröivät laajat peltoaukeat. Vesialtaat, lietteiset reunat ja reunuspensastot houkuttelevat pesimäympäristönä lokkeja, vesilintuja ja kahlaajia. Kohteella pesii vähintään 60 parin naurulokkiyhdykskunta. Vesilinnuista vakituiseen pesimälinnustoon kuuluvat mm. laulujoutsen (1 pari), sinisorsa, tavi, haapana, silkkiuikku. Mustakurkku-uikku on todennäköinen pesijä kohteella. Kahlaajista kohteella pesivät mm. liro, valkoviklo ja taivaanvuohi. Kuoppien lietteisillä reunoilla on tavattu myös lapinsirrejä ja pikkusirrejä.

12.3.2020

Altaiden pohjoisrannalla on laavu ja nuotiopaikka. Kohteella on virkistysarvoa retkeilykohteena ja lintujen tarkkailupaikkana.



Kuva 17. Saukkosuon altaat ja Iskolan pellot muodostavat linnustollisesti arvokkaan kokonaisuuden.



Kuva 18. Saukkosuon vesialtaat vesilintujen, lокkien ja kahlaajien suosimaa pesimäympäristöä.

12.3.2020

6. Saukkosuo ja Iskolan pellot

Pinta-ala: 163,5 ha

Lakiperusteet: -

Uhanalaiset ja muut arvokkaat luontotyytit: -

Uhanalaiset ja muut huomionarvoiset lajit: pajusirkku (VU), punavarpuen (NT), kiuru (NT), taivaanvuohi (NT), kuovi (NT, EVA), pikkukuovi (RT, EVA), keltävästäräkki (RT)

Arvoluokitus: maakunnallisesti ja alueellisesti arvokas

Saukkosuo ja Iskolan pellot on selvitysalueen linnustollisesti monimuotoisin ja edustavin alue, jolla on merkitystä sekä lintujen pesimäalueena että muutonaikaisena lepäily- ja ruokailualueena. Aluerajaukseen kuuluu laajoja peltoaukeita Vankilantien molemmiin puolin, Saukkosuon vesialtaat sekä Raudanjoen rantametsiä. Saukkosuon altain linnustoarvot on kuvattu kohteessa 5.

Alueelle kerääntyy sekä syys- että kevätmuuton aikana kymmenittäin laulujoutsenia ja metsähanhia. Vesilinnuista tavi on melko runsas lepäilijä. Kahlaajista pelloilla levähtävät ainakin kapustarinta, suokukko, töyhtöhyppä, kuovi ja pikkukuovi. Lokkilajeista runsaana esiintyvät naurulokki ja kalalokki. Varislintuja pellot houkuttelevat satoja yksilöitä. Iskolan pelloilla pesivät mm. kuovi, pikkukuovi ja kiuru. Peltojen yllä saalistevat suopöllöt.

7. Vankilan niitty

Pinta-ala: 11,1 ha

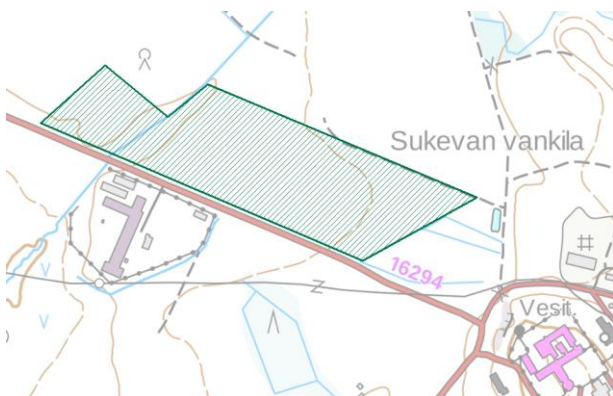
Lakiperusteet:

Uhanalaiset ja muut arvokkaat luontotyytit: -

Uhanalaiset ja muut huomionarvoiset lajit: pensastasku (VU), pensaskerttu (NT), punavarpuen (NT), valkoviklo (NT), taivaanvuohi (NT), ruiskäärä (DIR), leppälintu (EVA)

Arvoluokitus: Maakunnallisesti ja alueellisesti arvokas

Vankilan niitty on pesimälinnustollisesti merkittävä niittyalue vankilan luoteispuolella, Kalliomäentien varrella. Alue on entistä karjan laidunmaata.

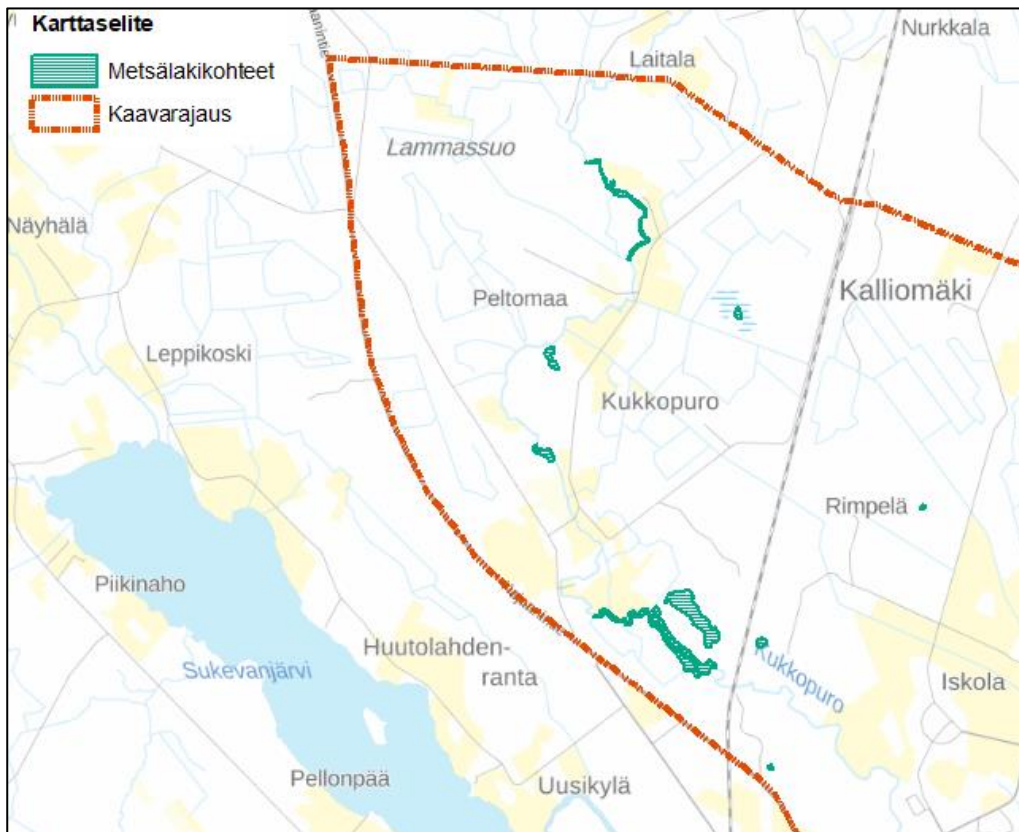


Kuva 19. Vankilan niitty sijaitsee Kalliomäentien varrella.

4.10.3 Metsälakikohteet ja vesilakikohteet

Suomen metsäkeskuksen paikkatiedossa on kaava-alueelta 13 rajattua metsälain erityisen tärkeää elinympäristökohdetta (MetsäL 10 §), joita ei inventoitu vuoden 2019 luonto- ja maisemaselvityksessä (Taulukko 5 ja Kuva 23). Lähteet ja alle hehtaarin kokoiset lammet ovat myös vesilaila suojeltuja kohteita (Vesilaki 2 luku 11 §). Osan lähteiden luonnontila on heikentynyt ojitusten seurauksena eikä kohteita tarkastettu maastointoventoinnin yhteydessä.

12.3.2020



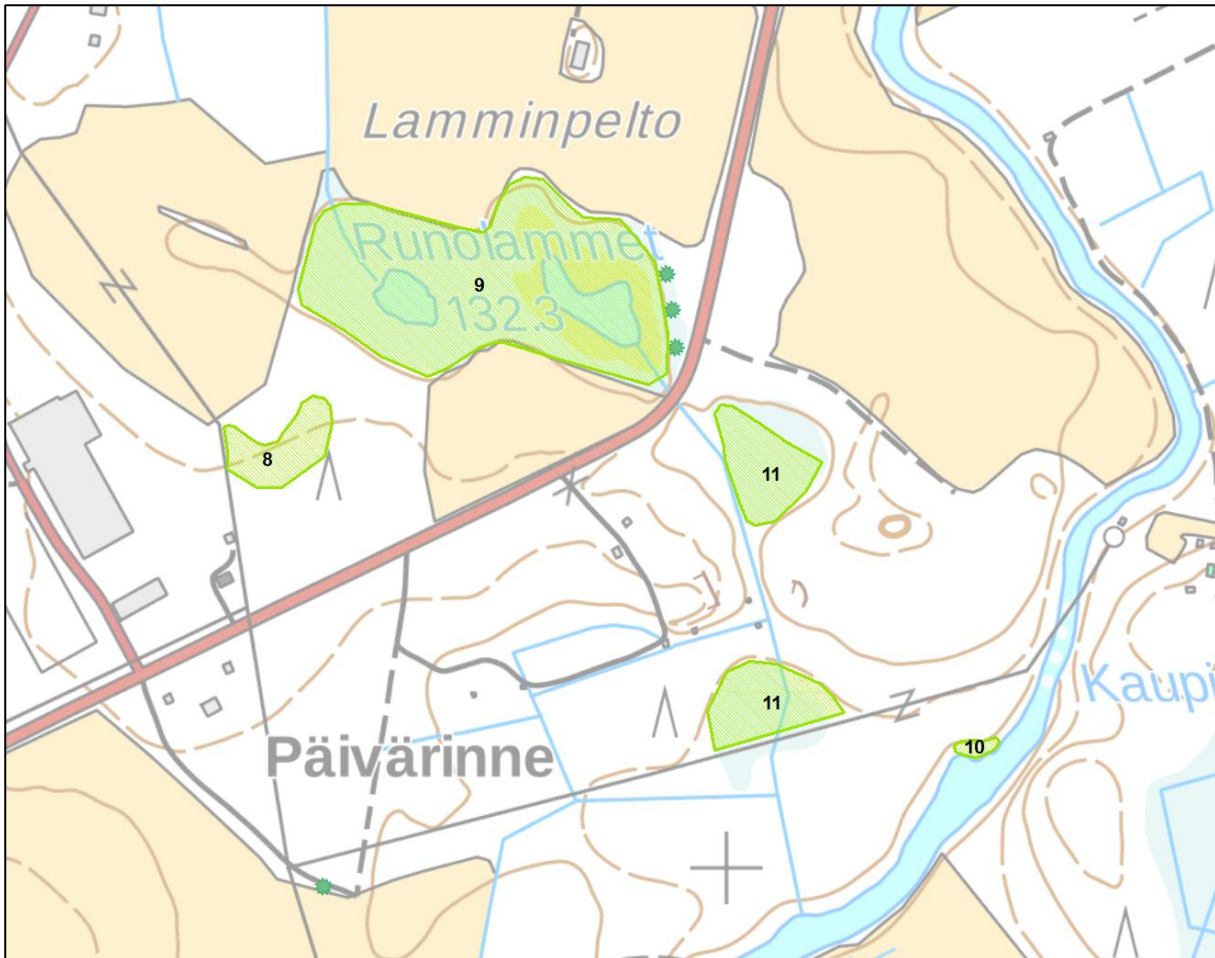
Kuva 20. Kaava-alueen metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt.

Taulukko 5. Kaava-alueella olevat metsälain 10§:n mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt.

Nimi	Suojeluperuste		Pinta-ala (ha)
Kukkopuro 1, Kuohukallio	Pienvesistöjen välittömät lähiympäristöt	Puro	0,44
Kukkopuro 2, Repola	Pienvesistöjen välittömät lähiympäristöt	Puro	0,86
Puolan louhikko	Karukkokankaita vähätuottoisemat alueet	Louhikot, kivikot	0,55
Ollinsuon metsäsaareke	Kangasmetsäsaareke	Pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla	0,23
Kukkopuro 3	Pienvesistöjen välittömät lähiympäristöt	Puro	0,59
Kukkopuro 4, Niemelä	Pienvesistöjen välittömät lähiympäristöt	Puro	0,48
Kukkopuro 5	Pienvesistöjen välittömät lähiympäristöt	Puro	1,23
Kukkopuro 6	Pienvesistöjen välittömät lähiympäristöt	Puro	1,82
Kukkopuro 7	Pienvesistöjen välittömät lähiympäristöt	Puro	0,7
Rennelänkankaan suo	Suolinympäristöt	Vähäpuustoinen suo	3,65
Iskonsuon lähde	Pienvesistöjen välittömät lähiympäristöt	Lähde	0,24
Sahin lähde	Pienvesistöjen välittömät lähiympäristöt	Lähde	0,07
Koivupihan lähde	Pienvesistöjen välittömät lähiympäristöt	Lähde	0,07

12.3.2020

4.10.4 Muut luonnonarvokohteet



Kuva 21. Kasvillisuuskohteet ja maisemapuut.

8. Päivärinteen lehto

Pinta-ala: 0,38 ha

Lakiperusteet: Metsäl 10§

Uhanalaiset ja muut arvokkaat luontotyypit:

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: liito-orava (VU), punakonnanmarja

Arvoluokitus: paikallisesti arvokas

Vankilantien pohjoispuolella sijaitseva, osin kulttuurivaikutteinen, kuusilehto on valtaosin saniaistyyppin (FT) kosteaa lehtoa, reunoilta tuoretta lehtoa. Varttuneen puuston vallitsevan latvuserroksen muodostavat kuusi ja koivu, alikasvoksen kuusi, koivu, pihlaja, harmaaleppä. Pensaskerroksessa kasvaa katajaa, kuusta ja harmaaleppää. Kenttäkerroksen valtalajeja ovat metsäimarre ja metsäalvejuuri. Muuta lajistoa mm. käenkaali, oravanmarja, lillukka, rönsyleinikki, huopaohdake, kultapiisku, metsäkorte sekä vaateliaampaa lehtolajistoa edustavat nuokkuhelmikkä, suokeltto, metsäkurjenpolvi ja punakonnanmarja. Kasvillisuudessa on näkyvissä metsälaidunvaikutus ja pihapiirin läheisyydessä kulttuurivaikutteisuus lisääntyy.

Kohde on mahdollinen metsälain 10 §:n mukainen erityisen tärkeä elinympäristö, ja se on osa liito-oravan elinpiiriä (1. Päivärinteen-Iskolan liito-oravan elinalue).

12.3.2020



Kuva 22. Saniaistyyppin kuusilehtoa Iskolan alueella.

9. Runolammet

Pinta-ala: 3,5 ha

Lakiperusteet: MetsäL 10§, VL 2: 11§

Uhanalaiset ja muut arvokkaat luontotyytit: -

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: pajusirkku (VU), ruokokerttunen (NT)

Arvoluokitus: paikallisesti arvokas

Peltojen ympäröimä, Vankilantiehen rajoittuva Runolammet on kahden alle hehtaarin kokoisen, rehevöityneen, umpeenkasvavan suolammen ja ympäryssoiden muodostama luontokokonaisuus. Kohde on ojitusten ympäröimä. Itäisen lammen rantasuoat ovat saranevaa ja luhtaista koivikkoa. Tyypillisiä lajeja ovat pullosara, luhtasara ja viiltosara, kastikat, järvikorte, tupasvilla ja kurjenjalka. Pohjoisrannalla on laajoja sara- ja osman-käämikasvustoa. Läntistä lampea ympäröi kapealti saranevareunus. Rantasuoat ovat isovarpurämeitä.



Kuva 23. Runolampia reunustavat nevat, isovarpurämeet ja luhtaiset koivikot.

10. Kaupinkosken koivuluhta

Pinta-ala: 0,04 ha

Lakiperusteet: MetsäL 10§

Uhanalaiset ja muut arvokkaat luontotyytit: koivuluhdet (NT)

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: liito-orava (VU)

Arvoluokitus: paikallisesti arvokas

12.3.2020

Kosken rannan luhtainen rantakoivikko kasvaa varttunutta koivua, pensaskerroksessa on katajaa. Kenttäkerroksen valtalajina ovat kastikat ja metsäkorte, muuta lajistoa mesiangervo, mesimarja, suo-orvokki, oravanmarja ja metsätähti. Kohde on osa liito-oravan elinpiiriä (2. Kaupinkosken liito-oravan elinalue) ja sillä on merkitystä liito-oravan ruokailualueena.



Kuva 24. Kaupinkosken rannan luhtaista koivikkoa.

11. Ampumaradan suot

Pinta-ala: 0,5 ha ja 0,5 ha

Lakiperusteet:

Uhanalaiset ja muut arvokkaat luontotyytit: aitokorvet (VU), korpikämmet (VU)

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Arvoluokitus: muu luonnonsuojelullisesti arvokas kohde

Käytöstä poistetun ampumaradan ympäristössä on luonnontilaisia ja luonnontilaisen kaltaisia, pienialaisia, luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä suokuvioita. Ampumarataan rajoittuu etelässä pienialaisia korpi- ja rämekuvioita. Metsäkortekorpi on ojien rajaama, luonnontilaltaan heikentynyt. Puusto on järeää kuusta, kenttäkerroksen tyypillisiä lajeja ovat metsäkorte, metsäälvejuuri ja korpikastikka. Vadelma ja maitohorsma ilmentävät kulttuurivaikutusta.

Sähkölínjan rajaama puustoinen suo on korpikämmettä. Vallitsevan latvuserroksen muodostavat mänty, kuusi ja koivu. Rahkasammalpainanteiden välissä kasvavat puolukka, juolukka, väivero, suopursu, väriksenmarja, lakka, metsäkorte ja metsäälvejuuri.

Ampumaradan itäpuolella sijaitseva suopainanne on pullosaraa ja metsäkortetta kasvavaa saranevaa, jota ympäröi metsäkortekorpireunus. Kohde on ojitusten muuttamaa.

4.11 Maisemansuojelullisesti arvokkaat alueet

4.11.1 Kulttuurimaisema

Vankilan alue kokonaisuudessaan muodostaa valtakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaisemakokonaisuuden. Paikallista arvoa on selvitysalueen eteläosan sekä Kukkopuron alueen maisemalle tyypillisillä viljelymaisemilla. Maisemallista arvoa lisäävät peltojen metsäsaarekkeet, tilakeskukset ja yksittäiset ladot.

12.3.2020

12. Sukevan vankila

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY)

Arvokas maisema-alue (ma) (Pohjois-Savon liitto)

Sukeva on yksi 1910-luvulla perustetuista maatalousvankiloista, jotka sijoitettiin kauas keskuspaikoista, koska tarkoituksena oli vankityövoimalla raivata ja kuivata soita viljelysmaaksi. Laajojen suoalueiden Sukeva perustettiin 1914 Helsingin kuritushuoneen alaiseksi vankilasiirtolaksi. Yli 3000 hehtaarin maa-alasta raivattiin viljelykseen pääasiassa miestyövoimaa käyttäen runsaat 1000 hehtaaria. Vankilan tiilitehdas ja saha perustettiin 1920-luvulla. Tiilirakenteinen Iskolon vankilaosasto maatilarakennuksineen valmistui 1925 ja Kalliomäen keskusosasto 1936.

Sukevan vankilan keskuslaitos selliosastoineen, hallintorakennuksineen, maatilakeskuksineen ja talousrakennuksineen sijaitsee selkeästi omana ryhmänään, ja henkilökunnan asuinalueet kuten Takaharju, Etuharju, Iskola ja Kortekangas muodostavat itsenäisiä rakennettuja saarekkeitä metsäisessä maastossa. Iskolon vankilaympäristöön kuuluu linnamainen päärakennus, tiilirunkoinen navetta ja talli, puimala ja asuinrakennuksia pihapiireineen. Alueen asemakaava ja rakennukset suunniteltiin vankeinhoitolaitoksen arkkitehdin U. Sjöholminkin toimesta.



Kuva 25. Iskolon vankilan päärakennus (vas). Keskusvankilan luoteispuolella on maisemallisesti arvokkaita vanhoja laidunniittyjä.

4.11.2 Jokimaisemat

13. Raudanjoki

Raudanjoki on pääosin hidasvirtauksinen, matalarantainen joki selvitysalueen eteläosassa. Selvitysalueella siihen kuuluvia koskijaksoja ovat Saukkokoski, Kaupinkoski ja Kukkukoski.



Kuva 26. Kaupinkoski (vas) ja Raudanjoen vesimaisemaa Saukkokosken eteläpuolella (oik).

12.3.2020

14. Kukkopuro

Kukkopuro virtaa pohjois-eteläsuunnassa Kukkopuron kyläalueen halki ja laskee Raudanjokeen. Uoma on mutkitteleva, paikoin jyrkkäreunainen, pääosin perattu. Kukkopuron varrella on korpisoistumia ja lehtokuvioita, joilla on merkitystä luonnon monimuotoisuuden kannalta.



Kuva 27. Kukkopuro selvitysalueen pohjoisosassa.

4.11.3 Maisemapuut ja puuryhmät

Maisemapuut ovat avointa maisemaa hallitsevia suuria yksittäisiä puita tai enintään viiden puun ryhmiä. Luonnonsuojelulain mukaisen suojellun luontotyypin (LsL 29§, LsA 10§) kriteerit täyttävän männyn rinnan- korkeusläpimitta on vähintään 60 cm. Tällaiset puut ovat iäkkäitä ja järeärunkoisia.



Kuva 28. Päivärinteen maisemamänty.

15. Runolammen männyt

Vankilantien ja Runolampien välisellä kaistaleella kasvaa useita järeitä, kilpikaarnaisia mäntyjä.

16. Päivärinteen mänty

Pellon ja peltotien välissä kasvaa järeä, avoimessa maisemassa kauas erottuva mänty.

12.3.2020

5 Suositukset

Selvityksessä todetuille arvokkaille luontokohteille tai niiden välittömään läheisyyteen ei tulisi osoittaa nykytilannetta muuttavaa maankäyttöä. Arvokkaat luontokohteet on esitetty liitekartassa 1 ja kohdekohtaisissa karttaotteissa.

Luonnon arvokkaimmat osa-alueet ovat liito-oravan elinalueen ydinalueita sekä linnustollisesti arvokkaita alueita. Saukkosuon altainen muodostama kosteikkoalue ja siihen liittyvä lehtipuuvaltainen, pensastoinen Raudanjokivarsi muodostaa linnustollisesti merkittävimmän kokonaisuuden. Lisäksi luonto- ja maisema-arvoiltaan laajempia kokonaisuuksia muodostavat Raudanjoki ja Kukkopuro rantametsineen.

Pienialaisia arvokohteita ovat metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt (Metsäl 10 §), joista selvitysalueella esiintyy pienvesistöjen (purot ja lähteet) välittömiä lähiympäristöjä, kangasmetsäsaarekkeitä, louhikoita sekä vähäpuustoisia soita. Lisäksi selvitysalueelta rajattiin alueelle ominaisia pienehköjä lehtokuvioita, suoluontokohteita ja pienvesistökohteita. Lähdeympäristöt ja alle hehtaarin kokoiset Runolammet ovat vesilain (VL 2: 11 §) mukaisia suojeltavia luontotyyppejä.

Liito-orava on EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulaissa kielletty (LsL 49§). Ensisijaisesti rakentamisen ulkopuolelle tulee jättää liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka, johon kuuluu pesäpuu ja sitä ympäröivä suojapuusto. Lievää rakentamista voidaan osoittaa ydinalueisiin rajautuen. Liito-oravan elinalueet koostuvat lisääntymis-, ruokailu- ja liikkumisalueista. Tärkeää on säästää liito-oravan liikkumiseen soveltuvia kulkuyhteyksiä, latvusyhteyksiä, jotta yhteys elinalueiden välillä säilyy. Metsäisillä seuduilla latvusyhteyksiä eri elinalueiden välillä ja ruokailualueille muodostuu luontaisesti eri suuntiin, minkä vuoksi niitä ei ole erikseen esitetty.

Liito-oravan elinalueet voidaan merkitä kaavaan käyttämällä erillismerkintää s-1. Metsälain suojellut luontotyytit ja muut merkittävät luontokohteet ja -alueet (linnustokohteet, lehdot, rantaluhdat, luonnontilaiset suot) voidaan osoittaa luo-merkinnällä. Laajat yhtenäiset metsäalueet, joilla on useampia pienialaisia luonnonarvokohteita suositetaan merkittäväksi riittävän laajoina MY-alueina, jolloin niiden ominaispiirteet säilyvät.

Maisemallista merkitystä on viljelymaisemilla, vanhoilla laidunalueilla sekä Raudanjoen ja Kukkopuron jokimaisemilla. Merkittävimmät maisema-alueet erotetaan ma-merkinnällä. Avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät suositetaan merkittäväksi kohdemarkinnalla suojelukohde.

Merkintöihin ehdotetaan liitettäväksi seuraavat kaavamääräykset:

s-1 Suojelualue

Luonnonsuojelulain 49 §:n mukaisen eläinlajin (liito-orava) lisääntymis- ja levähdyspaikka, jonka hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

luo-1 Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue

Metsälain 10 §:n erityisen tärkeät elinympäristöt. Kohteen ominaispiirteiden heikentäminen on kielletty.

luo-2 Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue

Linnusto-, kasvillisuus- tai vesistökohde. Kohteen ominaispiirteiden heikentäminen on kielletty.

MY Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja

ma Maisemallisesti arvokas alue

12.3.2020

6 Lähteet

Bisi, J. 1988: Ylä-Savon luonto ja sen kehityshistoria. – Ylä-Savon Instituutti, Tutkimusraportti. 56 s.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. - Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Kuusipalo, J. 1996: Suomen metsätyypit. – Kirjayhtymä Oy.

Lajitietokeskus 2019: www.laji.fi (viitattu 2019)

Liukko, U.-M., Henttonen, H., Hanski, I. K., Kauhala, K., Kojola, I., Kyheröinen, E.-M. & Pitkänen, J. 2016: Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015 –Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 34 s.

Luonnonsuojelulaki (1096/1996) ja -asetus (160/1997).

Maa- ja metsätalousministeriö 2007: Sukevan vankilan geenipankkikarjan säilyttämisvaihtoehdot kustannusvaikutuksiin. – Työryhmämuistio mmm 2007: 16. Helsinki.

Meriluoto, M & Soininen, T. 1998: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. - Metsälehti kustannus. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. 192 s.

Metsälaki (1996/1093) ja Metsäasetus (1996/1200)

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Parviainen, A. 2019: Sonkajärven Sukevan osayleiskaavan lintuselvitys.

Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000: Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. – Suomen ympäristökeskuksen moniste 188.

Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. – Suomen ympäristö 8/2008. Suomen ympäristökeskus.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742:1–113.

Suomen ympäristökeskus 2019a: Latauspalvelu LAPIO. (viitattu 2019)

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi - kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. - Ympäristöopas 109. Suomen Ympäristökeskus. Luonto ja luonnonvarat.

Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehtikoinen, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. 2016: Suomen lintujen uhanalaisuus 2015 – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 49 s.

Vesilaki (2011/587)

www.lintuyhdistyskuikka.net

12.3.2020

12.3.2020

Liitteet

Liite 1: [Kirjoita liitteen nimi]

Liite 2: [Kirjoita liitteen nimi]

12.3.2020

Liite 1

Liite 1: [Kirjoita liitteen nimi]

[Kirjoita asiakirjan teksti]

12.3.2020

Liite 2

Liite 2: [Kirjoita liitteen nimi]

[Kirjoita asiakirjan teksti]